Heleco

Pres-organo de:
Astura Esperanto-Asocio

Numero 73 Decembro 1993

Adreso de A.E.A.
Strato Begoña, 25
33206 - GIJON
Telefon-numero: 5 34 19 18

Dirección de A.E.A.
Calle Begoña, 25
33206 - GIJON
Teléfono: 5 34 19 18

Enhavo	Paĝ	Contenido

Leĝa Registro, n-ro 0/319/85

Depósito Legal, número 0/319/85

La partoprenantoj de la Oficiala Antaŭkongreso en Barcelono de la 78-a Universala Kongreso de Esperanto, Hispanio 1993, deklaras jenan

Rezolucion

1. Subskribintoj de la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj devas nepre respekti ĝin.
Individuaj homaj rajtoj en tuta mondo, estas ankaŭ en akordo kun la celo de la Interna Ideo de Esperanto.

2. La artikolo 3 diras: **ĉiu havas la rajton je vivo, libereco kaj persona sekureco.**
Pro tio ni forte protestas kontraŭ ĉiu perforto.

3. Ni apelacias al Internaciaj Instancoj uzi siajn influon kaj povon, por ĉesisgi la teruran kaj brutalan militon en eksJugoslavio, kie ĉiutage pereas la homoj.

4. Ni protestas kontraŭ ĉiu diskriminacio: lingva, kultura kaj religia. Antaŭ ĉio kontraŭ la "etna purigado". Ĉiu etna grupo havas rajton je propraj kulturaj valoroj.

5. Ni, pli ol cent tridek ĉeestantoj de tiu Antaŭkongreso, venintaj el kvin kontinentoj, dudek du landoj, diverskoloraj, de diversaj religioj kaj diversaj naciaj lingvoj, montras ke per la Internacia lingvo Esperanto, ĉiuj baroj estas for, kaj ke oni povas esti kune en amika, tolerema kaj paca atmosfero.

Los participantes del Precongreso Oficial en Barcelona del 78° Congreso Universal de Esperanto, España 1993, aprueban la siguiente

Resolución

1. Los firmantes de la Declaración Universal de Derechos Humanos deben respetarla ineludiblemente.
Los derechos humanos del individuo en todo el mundo, están también de acuerdo con el objetivo de la Idea Interna del Esperanto.

2. El artículo 3 dice: **todos tienen derecho a la vida, la libertad y la seguridad personal.**
Por eso protestamos enérgicamente contra toda violencia.

3. Apelamos a las Instancias Internacionales para que usen su influencia, para poner fin al la terrible y brutal guerra en ex-Yugoslavia, donde perecen hombres cada día.

4. Protestamos contra toda discriminación: de lengua, cultura y religión. Sobre todo contra la "limpieza étnica". Todo etnia tiene derecho a sus valores culturales.

5. Nosotros, más de 130 asistentes a este Precongreso, venidos de cinco continentoj, 22 países, de diversas razas, religiones y lenguas, mostramos que por la Lengua Internacional Esperanto, todas las barreras desaparecen, y que se puede estar juntos en una atmósfera de amistad, tolerancia y paz.

Kongresa temo:
Klerigo por la 21-a jarcento

Ĉiu Universala Kongreso de Esperanto havas sian propran temon aŭ ideon, ĉirkaŭ kiu disvolviĝas la laboro de la specialistoj partoprenantaj en tiuj forumoj. La ĉi-jara U.E. Kongreso en Valencio dediĉis ĝian atenton al la temo esprimita per ***Klerigo por la 21-a jarcento***. Tiu ĉi temo estis kvazaŭ la kerna ideo de la esperantista renkontiĝo. Multaj intervenoj de la kongresistoj, samkiel grandparto el la konferencoj de la Kongreso, kaj eĉ iuj el la fakaj kunvenoj, estis inspiritaj de tiu ideo aŭ disvolvis diversajn aspektojn de tiu diversflanka afero, ĉar se la esperantistaro sin deklaras parton el la spirita avangardo de la homaro, ni devas fari nian kontribuon al la homa klerigo.

Ne eblas en tiu ĉi artikolo fari ampleksan priskribon de ĉiuj debatoj kaj kontribuaĵoj de la diversfakaj specialistoj pri multaj aspektoj de tiu interesa afero. Sed ni volas almenaŭ fari ian recenzon, eĉ se supraĵa, pri la ĉefaj teoriaj laboraĵoj kiuj havis kiel fono la okupiĝo pri la klerig-sistemoj por la jam

Tema congresual:
Educación para el siglo XXI

Cada Congreso Universal de Esperanto tiene su propio tema dedicado, en torno al cual se desenvuelve el trabajo de los especialistas asistentes. El Congreso U. de Esperanto de este año en Valencia dedicó su atención al tema **Educación para el siglo XXI**. Este tema constituyó la idea central de este encuentro esperantista. Muchas intervenciones de los congresistas, así como gran parte de las conferencias del Congreso, e incluso algunas de las reuniones de la diversas especialidades, se inspiraron en diversos aspectos de este tema multifacético, ya que si el esperantismo se declara parte de la vanguardia espiritual de la humanidad, debemos contribuir a la educación humana.

No es posible hacer en este artículo una descripción amplia de todos los debates y contribuciones de los especialistas de sobre los muchos aspectos de este interesante asunto. Pero al menos queremos una reseña, aunque sea superficial, sobre los principales trabajos teóricos que tuvieron como fondo la dedicación al los sistemas de educación para el ya próximo siglo nuevo.

proksima nova jarcento.
Interesa informo estas tiu ke, je la Solena Malfermo de la Kongreso, la Prezidanto de la Hispana Esperanto Federacio, Antonio Núñez Alonso, komunikis al la ĉeestantoj ke, laŭ interkonsento kun la hispana *Ministrejo pri Klerigo kaj Kulturo*, partoprenas la Kongreson unu ministreja observantino, kiu verkos raporton pri ĝi.
Kvar el la sep laborgrupoj estis destinitaj por la debatado de la novaj subtemoj de la programo, postulitaj de centoj da gekongresanoj. La partopreno de la grupanoj en la koncerna temdiskutado estis sufiĉe granda kaj altnivela. La fina raportado de tiuj laborgrupoj vekis ankaŭ la intereson de la cetero el la kongresanaro.
Inter la konkludoj de la laboro de tiuj grupoj, ni volas aparte mencii tiujn, kiuj rilatas al:

- Pacedukado
- Klerigado pri moralaj valoroj
- Plurlingva edukado
- Porinfana klerigo - Klerigado en la Tria Mondo
- Diskriminacio de la inoj rilate al la klerigado

Pri la temo de la edukado por la paco, la koncernaj grupanoj faris multajn alportaĵojn, inter kiuj indas substreki la atentigon pri la neceso de interkulturaj rilatoj por helpi la disvolviĝon de la komprenemo inter la homoj de malsamaj kulturoj kaj kutimoj. Ne estas necese emfazi la gravecon de la rolo kiun Esperanto povas ludi en tiuj interrilatoj inter la diveskuturaj hom-kolektivoj. Oni asertis ankaŭ tion ke, por la paco-konstruado, tre gravas ke la gejunuloj lernu konduti laŭ tiuj kvalitoj kiuj kondukas al interna paco.
Tiu ĉi lasta prikonsidero sufiĉe rilatas al la temaro de alia grupo: tiu, kiu pridebatis la aferon de la klerigado pri moralaj valoroj. Iuj el la partoprenantoj de tiu ĉi grupo faris profundan analizadon de la krizo de moralaj valoroj kiu estiĝis en la nuntempa monda socio rezulte de la ideologiaj ŝanĝiĝoj kaj la malfortiĝo de la religia sento en ampleksaj zonoj. Temante pri la instruado de tiuj moralaj valoroj, estis en la grupo konsento pri la ideo

Una información interesante es que, en la Solemne Inauguración del Congreso, el Presidente de la Federación Española de Esperanto, Antonio Núñez Alonso, comunicó a los asistentes que, según acuerdo con el *Ministerio de Educación y Cultura* español, participa en el Congreso una observadora ministerial, que elaborará un reportaje sobre él.
Cuatro de los siete grupos de trabajo fueron destinados al debate de los temas subordinados del programa, solicitados por cientos de kongresistas. La participación de los miembros de los grupos en la discusión de los temas correspondientes fue bastante grande y de alto nivel. El resumen final de esos grupos de trabajo despertó también el interés del resto de los congresistas.
Entre las conclusiones del trabajo de esos grupos, queremos destacar los que trataron sobre:

- Educación para la paz
- Instrucción sobre valores morales
- Educación políglota
- Instrucción infantil - Educación en el Tercer Mundo
- Discriminación de las mujeres en relación a la educación

Sobre el tema de educación para la paz, los miembros del grupo correspondiente hicieron muchas aportaciones, entre las que merece la pena destacar la llamada de atención sobre la necesidad de relaciones interculturales para ayudar al desarrollo de la comprensión entre los hombres de culturas y costumbres diferentes. No es necesario enfatizar la importacia del papel que puede jugar el Esperanto en esas relaciones entre los colectivos humanos de diferentes culturas. Se afirmó también que, para la construcción de la paz, es muy importante que los jóvenes aprendan a comportarse según las cualidades que conducen a la paz interior.
Esta última consideración se relaciona bastante con el temario de otro grupo: el que debatió el asunto de la instrucción sobre valores morales. Algunos de los participantes de este grupo hicieron un análisis profundo de la crisis de valores morales que se originó en la actual sociedad mundial como consecuencia de los cambios ideológicos y el debilitamiento del sentimiento religioso en amplias zonas. Tratando sobre la instrucción sobre esos valores morales, había coincidencia en el grupo sobre la idea de que no sirve, para nuestra época y para el siglo

ke ne taŭgas, por nia epoko kaj por la 21-a jarcento, la dogma instru-sistemo. La gepatroj kaj la geinstruistoj devas veki en la lernentoj la konscion pri la neceso de morala konduto kaj la emon agadi laŭ pozitivaj valoroj. Tio surmetis antaŭ la debatantoj la problemon de la determinado de kriterioj de moralo kiuj havus universalan karakteron. Sendepende de tio ke ĉi-tiu temo daŭre ne povas esti definitive solvita, estis tamen ĝenerala konsento pri tio ke ekzistas moralaj valoroj komunaj al ĉiukulturaj homoj, ekzemple, la evangelia formulo de morala devo: ***faru al la aliaj kiel vi deziras ke ili faru al vi***.

La grupo kiu traktis la temon de plurlingva edukado ĝisfunde esploris la eblecojn kaj la limojn de tiutipaj eduk-sistemoj. Similaj prikonsideroj, ol ties de ili, pri tiu temo povas esti objekto kaj rezulto de la studo de ne-esperantistaj fakuloj. Sed tiuj ĉi kunvenantoj konas iun lingvan instrumenton -nekonata de la ĝenerala publiko- kiu sukcese povas esti aplikita en tiu tereno: Esperanto, ja, povas plenumi gravan rolon tiurilate.

Alia laborgrupo pritemis diversajn aspektojn de la edukado en la frua aĝo. En la koncernaj debatoj oni insistis sufiĉe pri la graveco de la antaŭ-lerneja edukado, t.e. tiu edukado kiu nur dependas de la gepatroj, kaj la neceso de speciala klerigo al la gepatroj tiucele por ke ĉi-tiuj kapablu stimuli la naturan inklinon de la geinfanoj pri sciiĝo. La sama grupo priatentis ankaŭ la problemaron de la klerigado en la subevoluintaj landoj.

Ne malpli grava estis la temo de tiu laborgrupo kiu okupiĝis pri la problemo de la diskriminacio, ankoraŭ ekzistanta, kaj speciale akra en iuj lokoj, en la klerigado de la infaninoj rilate al ties de la infanoj. En la diskutado pri tiu ĉi temo partoprenis Jane Edwards kaj Ans Baker, membroj de la Komisiono pri virina agado de Universala Esperanto Asocio.

Je la Solena Malfermo de la Kongreso, la Prezidanto de U.E.A. adiaŭis la ĉeestantaron per jena mesaĝo:

Hejmenirinte, insiste raportu ke Esperanto funkcias. Ni scias tion - multaj ne scias. Partoprenu agadojn, fondu klubojn, perfektiĝu lingve, flegu nian kulturon.

XXI, el sistema de educación dogmático. Los padres y los maestros deben despertar en los estudiantes la conciencia sobre la necesidad de una conducta moral y una inclinación a obrar según los valores positivos. Esto presentó ante los participantes en el debate el problema de la determinación de criterios de moral que tengan un carácter universal. Independientemente de que este tema aún no puede ser definitivamente cerrado, había también consenso general en que existen valores morales comunes a los hombres de todas las culturas, por ejemplo: la fórmula evángelica de deber moral: ***Trata a los demás como quieras que los demás te traten a ti.***

El grupo que trató el tema de la educación políglota investigó profundamente las posibilidades y las limitaciones de ese tipo de sistemas de educación. Unas consideraciones similares a las suyas sobre este tema podrían ser resultado de estudios similares de profesionales no esperantistas. Pero los reunidos en este grupo conocen un instrumento linguístico - desconocido para el resto del público- que podría ser aplicado con éxito en este tereno: el Esperanto, ciertamente, podría desempeñar un gran papel a ese respecto.

Otro grupo de trabajo trató los diversos aspectos de la educación en edad temprana. En los debates correspondientes se insistió bastante sobre la importancia de la educación pre-escolar, es decir, esa educación que depende sólo de los padres, y la necesidad de una formación especial para los padres como objeto de que éstos sean capaces de estimular la inclinación natural de saber de los niños. El mismo grupo se ocupó también sobre la problemática de la instrucción en los países subdesarrollados.

Ne menos importante fue el tema del grupo de trabajo que se ocupó del problema de la discrimianción, aún existente, y muy aguda en algunos sitios, en la enseñanza de las niñas con relación al de los niños. En la discusión sobre este tema partiparon Jane Edwards y Ans Baker, miembros de la Comisión de acción femenina de la Asociación Universal de Esperanto.

En la Solemne Clausura del Congreso, el Presidente de U.E.A. despidió a los asistente con el siguiente mensaje:

Habiendo vuelto a vuestros hogares, informar con insistencia que el Esperanto funciona. Nosotros lo sabemos, pero muchos no lo saben. Participar en las actividades, fundar clubs, perfeccionaos sobre el idioma, preocuparos de nuestra cultura.

La aktivaj esperantistoj estas ege skribemuloj. Multaj el ili -ni- havas multajn korespondantojn en diversaj landoj, kaj kun ili interŝanĝas ne nur leterojn sed ofte ankaŭ revuojn, poŝtmarkojn, donacojn...
La esperantistaj legantoj de nia revuo bone konas tion, sed **Heleco** *nun estas publikigata ankaŭ hispanlingve destine al ne-esperantista publiko. Por ke ĉi legantaro komprenu la enhavon de la sekva artikolo, estas necese klarigi ke en la E.Kongresoj multaj partoprenantoj penas renkontiĝi kun liaj fremdaj korespondantojn ĉeestantaj la Kongreson. Tio ne estas facile inter homamaso de kelkmilo da kongresanoj, ĉefe konsiderante ke en multaj kazoj ne estas persona interkono inter la korespondantoj se ne estas pere de fotografaĵo, kaj foje eĉ ne tiele. Tio igas necesa la interŝanĝadon de notoj kaj leteroj akordante la okazigon de rendevuoj kaj renkontiĝoj. En la diversaj kongresoj oni penas organizi sistemojn por tiu intensa korespondado interne de la Kongreso. Nia samideano Julio Arguelles priskribas sistemon kiun li elpensis kaj kiun li provis okaze de la ĉi-jara U.E.Kongreso en nia lando.*

Rendevua Tabulo

Verkis: ***Julio Arguelles***

Kelkaj membroj de **Astura Esperanto Asocio** partoprenis en la 78-a Universala Kongreso de Esperanto, en Valecio. Per ĉi artikoleto oni priskribas la formon je kunlaboro kiun iuj el ili efektivigis dum ĝia okazado.
Nun mi povas diri *mi partoprenis en la 78-a Universala Kongreso de Esperanto*; jes, en antaŭaj kongresoj mi ĉeestis, sed ne laboris kiel en ĉi lasta Kongreso. Ĉi-foje mi rolis kiel helpanto de la Loka Kongresa Komitato deĵorante, kune kun mia astura samideano Santiago Mulas, en la **RENDEVUA TABULO**.
Nia iniciato de **Rendevua Tabulo** rezultis tre bonsukcesa; nun mi priskribos la funkciadmanieron de nia elpensaĵo por faciligi la interŝanĝadon de mesaĝoj inter la gekongresistoj. Tiuj, kiuj iam partoprenis Universalajn Kongresojn de Esperanto, bone scias kiom komplika rezultas la afero de la persona kontaktado kaj komunikado inter kelkmilo da ĉeestantoj. Nia sistemo por tion solvi konsistas en tabulo kun listo de ĉiuj numeroj de la kongresanaro. Sur la koncerna numero ni signalis per ruĝa surgluaĵo tiujn kiujn havis mesaĝon adresitan al li/ŝi. Tiamaniere, nur per simpla alrigardo al la tabulo, ĉiu kongresan/in/o povas scii ĉu li aŭ ŝi devas preni sian leteron aŭ pakaĵon. Tiele oni evitis la kutimajn serĉadojn de mesaĝoj el inter granda senorda amaso, kiel, okazadis en antaŭaj kongresoj. Vidu la desegnaĵon.

Los esperantistas activos son muy aficionados a escribir. Muchos de ellos -es decir, de nosotros- tienen gran número de corresponsales en diversos países, y con ellos intercambian no sólo cartas sino a menudo también revistas, sellos de correos, regalos...
La lectores esperantistas de nuestra revista saben esto muy bien, pero **Heleco** *ahora se publica también en lengua española con destino al publico no esperantista. Para que estos nuevos lectores comprendan el tema del artículo que sigue, es necesario aclarar que en los Congresos de Esperanto muchos participantes intentan encontrarse con sus coresponsales extranjeros asistentes al Congreso. Esto no resulta fácil entre la gran masa de varios millares de congresistas, sobre todo teniendo en cuenta que en muchos casos no conocen personalmente a sus corresponsales a no ser por fotografía, y a veces ni eso. Esto hace necesario el intercambio de notas y cartas acordando citas y encuentros. En los diversos congresos se intentan organizar sistemas para ese intenso correo interior del Congreso. Nuestro colega Julio Arguelles describe un sistema que él inventó y puso en práctica en el Congreso Universal de Esperanto que tuvo lugar este año en nuestro país.*

Tabla de Citas

Julio Arguelles

Algunos miembros de la **Asociación Asturiana de Esperanto** participaron el el 78° Congreso Universal de Esperanto, en Valencia. En este artículo se describe la forma de colaboración que algunos de ellos efectuaron en él.
Ahora puedo decir: *Yo participé el 78° Congreso Universal de Esperanto*; sí, en anteriores congresos yo asistí, pero no trabajé como en este último. Está vez yo funcioné como ayudante del Comité Local Organizador del Congreso, turnándome con mi colega asturiano Santiago Mulas, en la **TABLA DE CITAS**.
Nuestra iniciativa de **Tabla de citas** resultó un éxito; a continuación describo el funcionamiento de nuestro invento para facilitar el intercambio de mensajes entre los congresistas. Los que participaron en algún Congreso Universal de Esperanto saben muy bien lo complicada que resulta la cuestión del contacto y comunicación personal entre varios miles de asistentes. Nuestro sistema para solucionar esto consiste en una tabla con la lista de todos los números de los congresistas. Sobre el número correspondiente señalábamos con una pegatina roja los que tenían algún mensaje dirigido al él o ella. De esta manera, simplemente mirando la tabla, todo congresista podía saber si él o ella debían retirar su carta o paquete. Así se evitaban las acostumbradas búsquedas de mensajes entre un gran montón desordenado, como ocurría en anteriores congresos. Véase el diseño.
Cuando los congresistas veían la tabla, muchos de ellos me preguntaban qué significaba la señal roja sobre sus

Kiam la gekongresanoj ekvidis la tabulon, multaj el ili demandis al mi kion signifas la ruĝan signalon sur iliaj kongresan-numeroj. Mi klarigis la aferon kaj transdonis al ili la mesaĝojn adresitaj al ili de aliaj kongresanoj. Multaj favore aprobis nian ideo pri **Rendevua Tabulo**. La estraranoj de U.E.A., S-roj So Gilsu, Tonkin, Maertens kaj Umeda, gratulis nin pro tiu bona ideo. Estas stranga afero tio ke, antaŭ tri aŭ kvar jaroj, mi sugestis tiun sistemon al U.E.A., kaj tiam mi ricevis neniun respondon pri ĝi. Sed ĉi-foje la Loka Kongresa Organiza Komitato de Hispanio akceptis la proponon; kaj mi dum malmulte da tempo preparis la numero-liston, kaj alportis ĝin al la kongresejo por ĝin instali sur tabulo.

Kiel dirite, dum la okazado de la Kongreso kunlaboris kun mi en la funkciigado de la **Rendevua Tabulo**, en la halo de la kongresejo, mia samideano Santiago Mulas Gallego, Prezidanto de ***Astura Esperanto Asocio***. Nia tasko konsistis el la jenaj operacioj:

Unue, ricevi la skribaĵojn kaj pakaĵojn kaj ilin meti en orda, facile trovebla, loko.

Poste, surglui la ruĝan signalon sur la koncerna kongresan-numero en la tabulo.

Kaj fine, transdoni al la adresitoj sian materialon kiam ili eksciis -dank' al la tabulo- ke estas por ili sendaĵo.

Ni plenumis tiun taskon dum la tuta daŭro de la Kongreso ĝis ĝia ferma sesio.

Mi povas rakonti kelkajn anekdotojn okazintaj dum la disvolviĝo de tiu laborado, kiel tiu de iu S-ino kiu demandis al mi kial ŝi ne havas mesaĝon. Aŭ tiu alia, kiam iu samideano lasis pakaĵeton destine al la kongresano numero 139. Mi arkivis la pakaĵeton kaj surgluis la koncernan signalon. Nur poste, kiam mi estis eksplikante al alia samideano la funkciadon de la tabulo, mi rimarkis ke tiu 139 estis mia propra numero, kaj la pakajeto estis destinita al mi.

Je la fino de la Kongreso mi transdonis la numero-liston al la reprezentantoj de la Organiza Komitato de la 79-a Universala Kongreso, okazonta en Seulo; mi esperas ke ili povos plibonigi la sistemon kaj ĝin uzi. Se tiel, eble mi povos helpi ilin en ĝia funkciado. Fakte, jam mi aliĝis por tiu venontjara kongreso; mi deziras partopreni en tiu eksterordinara evento.

números de congresistas. Yo les aclaraba el asunto y les entregaba el mensaje dirigido a ellos por otros congresistas. Muchos aprobaron favorablemente nuestra idea de **Tabla de Citas**. La directivos de U.E.A. (Asociación Universal de Esperanto), Sres. So Gilsu, Tonkin, Maertens y Umeda, nos felicitaron por esa buena idea. Es extraño que, hace tres o cuatro años, habiedo yo sugerido este sistema al U.E.A., no recibí entonces contestación alguna sobre él. Pero esta vez el Comité Local Organizador del Congreso de España aceptó la propuesta; y yo en poco tiempo preparé la lista de números, y la llevé a la sede del congreso para instalarla sobre una tabla.

Como dije, durante la celebración del Congreso colaboró conmigo en el funcionamiento de la **Tabla de Citas**, en el hall de la sede del congreso, mi colega Santiago Mulas Gallego, Presidente de la ***Asociación Asturiana de Esperanto***. Nuestra tarea consistía en las siguientes operaciones:

Primero, recoger los escritos y paquetes y guardarlos en orden para su fácil recuperación.

Luego, colocar la señal roja sobre el correspondiente número de congresista del destinatario en la tabla.

Y por último, entregar a los destinatarios su material cuando ellos se enteraban -gracias a la tabla- que había algo para ellos.

Cumplimos con esta tarea durante toda la duración del Congreso hasta su sesión de clausura.

Puedo contar algunas anécdotas que tuvieron lugar durante el desarrollo de esta trabajo, como aquella de una señora que me preguntó porqué no había mensaje para ella. O aquella otra, cuando un esperantista dejó un paquete con destino al congresista número 139. Yo archivé el paquetito y coloqué la correspondiente señal en la tabla. Sólo mucho después, cuando estaba explicando a otro colega el funcionamiento de la tabla, me di cuenta de que el 139 era mi propio número, y que el paquete estaba destinado a mí.

Al final del Congreso le pasé la lista de números a los representantes del Comité Organizador del 79° Congreso Universal, que tendrá lugar en Seul; espero que ellos podrán mejorar el sistema y utilizarlo. Si así ocurre, posiblemente podré ayudarlos en su funcionamiento. De hecho, ya me apunté para ese congreso del año que viene; quiero tomar parte en ese acontecimiento extraordinario.

118	138	158	178	198	218	238
119	139	159	179	199	219	239
120	140	160	180	200	220	240

78 U.K. DE ESPERANTO. VALENCIO

La urbo Valencio estis, de la 24-a al la 31-a de julio-1993, la sidejo de la 78-a Universala Kongreso de Esperanto kaj ĝia Palaco de la Muziko kaj Kongresoj, la bela kadro en kiu la diversaj programeroj okazis. Pro laborado ĉe rendevua tabulo, mia partopreno en la Kongreso estis tre malabunda, kaj pro tio, mi ne povas paroli pri ĝi verdire. Mi prunteprenas la informon de nia samideano Juan Carlos Ruiz en "Nia Voĉo". Ĝi estas tre elokventa, legu ĝin: La Kongreso kaj ĝia rezulto, mi ne dubas aserti ke ĝi estis grandega sukceso, kaj ĝi povus esti resumita en 3 vortoj:

1.- ETOSO 2.- DISKONIGO 3.- PROFESIECO

1.- Rilate al **Etoso** kontribuis al tio la unika sperto transformi la interkonan vesperon, ĝenerale enuiga kaj sen aktivajoj, en bonveniga festo ĉe la strando, kun regalo al gekongresanoj de giganta paeljo, tipa manĝaĵo de Valencio tutmonde konata. Ankaŭ kontribuis, la ĉeesto de multaj gejunuloj kiuj konstante vigligis la atmosferon kaj krome la mirinda vetero de tiu mediteranea urbo kaj la partoprenema sinteno de multaj esperantistoj, kiuj jam en la du tagoj antaŭ la malfermo de la Kongreso, sin oferis por prepari la dokumentaron.

2.- Rilate al **Diskonigo**, preskaŭ unu jaro antaŭ la Kongreso Sro G. C. Fighiera el Italio, **Prezidanto de la** Eldonejo "Heroldo", skizis planon por **Funkciigi Gazetaran Servon**, antaŭ, dum kaj post la Kongreso kun realisma buĝeto, malfeliĉe duonigita de UEA. Oni atingis grandan sukceson en Gazetaraj Konferencoj de Madrido kaj Valencio, kaj tio interesigis multajn regionajn kaj naciajn amaskomunikilojn kiel Antena 3 T.V., Diario 16, EFE, Cadena Ser, Cadena Cope, Levante, las Provincias, kaj informagentejoj de pli ol 8 landoj. Al tio forte kontribuis la helpojn de la Madridaj Esperantistoj, de Hispana E-a Federacio kaj de la profesia jurnalisto Stefan Maul el Germanujo. Por la Kongresanoj funkciis perfekte la redaktado de **Kongresa kuriero**, kies respondecon prenis 2 junuloj, respektive el Portugalio kaj Hispanio (A. Martins kaj M. Cruz). Aparte, ILERA, Internacia Ligo E-a. Radio-Amatoroj diskonigis U.K. al pli ol 2000 kontaktojn de la mondo.

78° Congreso Universal de ESPERANTO.VALENCIA

La ciudad de Valencia fue, del 24 al 31 de julio-1993, la sede del 78° Congreso Universal de Esperanto, y su Palacio de la Música y Congresos el bello cuadro en el cual los diversos actos del programa tuvieron lugar. Debido a mi dedicación en la "tabla de citas", mi participación en el Congreso fue muy escasa, y por eso no puedo hablar de él con exactitud. Tomo prestada la información de nuestro colega Juan Carlos Ruiz en "Nuestra Voz". Conviene leerla ya que es muy elocuente: El Congreso y su resultado, no dudo en asegurar que fue un grandísimo éxito, y podría ser resumido en 3 palabras:

1.- AMBIENTE 2.- DIFUSION 3.- PROFESIONALIDAD

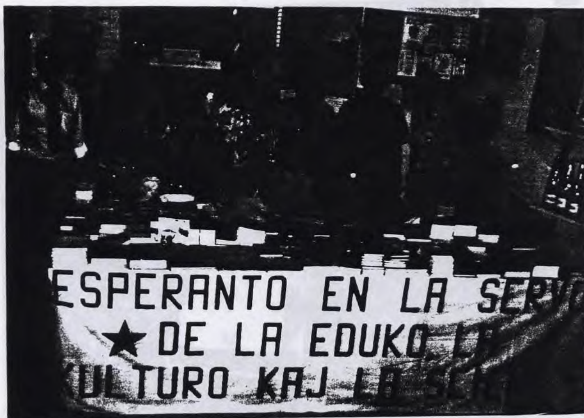
1.- Con relación al **Ambiente** contribuyó una experiencia única de transformar la "sesión de presentaciones", generalmente aburrida y sin actividades, en una fiesta de bienvenida en la playa, con agasajo a los congresistas a base de una gigantesca paella, típica comida valenciana mundialmente conocida. Contribuyó también la presencia de muchos jóvenes que constantemente caldearon el ambiente, y también el clima admirable de esa ciudad mediterránea, y el afán de participación de muchos esperantistas, los cuales ya en los dos días anteriores a la apertura del Congreso se ofrecieron para pre- parar la documentación...

2.- Sobre la **Difusión**, casi un año antes del Congreso el Sr. G.C. Fighiera, de Italia, Presidente de la Editorial "Heroldo", bosquejó un plan para hacer funcionar un **Servicio de Prensa**, antes, durante y después del Congreso con un presupuesto realista, por desgracia reducido a la mitad por UEA (Asociación Universal de Esperanto). Se consiguió un gran éxito en Conferencias de Prensa en Madrid y Valencia, y eso despertó el interés de muchos medios de comunicación regionales y nacionales como Antena 3 T.V., Diario 16, EFE, Cadena Ser, Cadena Cope, Levante, las Provincias, y agencias de prensa de más de 8 países. Contribuyó en gran medida a eso la ayuda de los esperantistas de Madrid, de la Federación Española de Esperanto y del periodista profesional Stefan Maul, de Alemania. Para los congresistas funcionó perfectamente la redacción de un **Correo del Congreso**, cuya responsabilidad asumieron dos jóvenes, uno de Portugal y otro de España (A. Martins y M. Cruz). Además, ILERA, Liga

3.- Rilate al **Profesieco** ni diru ke la planado de la **helpa reto**, ĉefe bazita sur Valenciaj Esperantistoj kaj kunordigita de la L.K.K. estis bona, ke la Kongreso funkciis kun alta nivelo de partopreno, ke la ekzisto de **2 samtempaj Kongresejoj** ne malfaciligis la fluan marŝon de la programeroj, kaj ke danke al granda peno kaj entuziasmo de la fakaj asocioj en kunlaboro kun la L.K.K., tiu ĉi U.K. povus esti deklarita kiel **"Kongreso de Kongresoj"**: Fervojistoj; Filatelistoj; Kuracistoj; Katolikoj; Komercistoj; Sciencistoj... trovis forumon por kunsidi kaj disvastigi iliajn ideojn.

Apartan mencion meritas la **Infana Kongreseto**, Gvidata de C. Fettes kaj H. Fantom, kiu vekis la atenton de la amaskomunikiloj. Ĝi funkciis samtempe ol la U.K. en Alborache, montara vilaĝo 60 Km malproksime de Valencio. La 46 geinfanoj de ĉiuj rasoj kaj kontinentoj vivis unikan sperton de Internacia kunvivado kaj interŝanĝo de kulturoj.

Alia interesega faka Kongreso estis tiu de **ILEI**, Internacia Ligo de Esperantaj Instruistoj, kiu komenciĝis tuj post la fino de la 78-a U.K. Ĝiaj aktivaĵoj, konsistantaj el altnivelaj diskutoj kaj prelegoj pri la instruista mondo kaj la rilato kun E-o, estis kunordigita de la brito Duncan Charters, nuna prezidanto de ILEI.

Aparte ni substreku la **Internacian Universi- tatan Kongreson** (IUK), kunord- igita de Dr-ino M.R. Urueña, kie estis prezentataj je universitata nivelo disvastigaj sciencaj studoj pri diversaj temoj: Kemio; Astronomio; Novaj strukturoj por universitatoj; Novaj instrumetodoj; Hispana Literatura; García Lorca; ktp...

El la artaj programeroj ni elstarigu la imponan **Nacian Vesperon**, kun partopreno de blovorkestro de Valencio kaj folkloraj grupoj de tri diversaj Hispanaj Regionoj; la tutmondan premieron de kantado en Esperanto fare de muzikisto P. Vilarroig, poeto M. Fernández, esperanta koruso Verda Stelo kaj simfonia orkestro de Valencio; la satirika kabaredo "fraŭlino Barlaston"; la deklamado de la vivo kaj verko de García Lorca, fare de poeto M. Fernández; kaj la monologa dramo de la aktorino G. Almanza, el Kubo.

Internacional Esperantista de Radio-Aficionados difundió el Congreso Universal a más de 2000 kontactos del mundo.

3.- En lo que se refiere a la **Profesionalidad** digamos que la planificación de la **red de ayuda**, basada principalmente sobre los esperantistas valencianos y coordinada por el Comité Organizador Local del Congreso fue buena, que el Congreso funcionó con un alto nivel de participación, que la existencia de dos sedes congresuales usadas simultáneamente no dificultó el desarrollo fluído de los diversos actos, y que gracias a la gran dedicación y entusiasmo de las asociaciones especializadas, en colaboración con el Comité Organizador Local, este Congreso Universal podría ser declarado como **"Congreso de Congresos"**: Ferroviarios; Filatélicos; Médicos; Católicos; Comerciantes; Científicos... encontraron un foro para reunirse y difundir sus ideas.

Mención aparte merece el **Congreso Infantil**, dirigido por C. Fettes y H. Fantom, que despertó la atención de los medios de comunicación. Funcionó a la vez que el Congreso Universal, en Alborache, una villa en la montaña a 60 Km de Valencia. Los 46 niños de todas las razas y continentes vivieron una experiencia única de convivencia internacional e intercambio cultural.

Otro y muy interesante congreso de especialidad fue el de **ILEI**, Liga Internacional de Profesores de Esperanto, que comenzó justamente tras el final del 78° Congreso Universal. Sus actividades, consistentes en discusiones de alto nivel y conferencias sobre el mundo de la enseñanza y su relación con el Esperanto, fue coordinado por el británico Duncan Charters, actual presidente de ILEI.

Subrayemos aparte el **Congreso Universitario Internacional** (IUK), kunordigita de Dr-ino M.R. Urueña, kie estis prezentataj je universitata nivelo disvastigaj sciencaj studoj pri diversaj temoj: Kemio; Astronomio; Novaj strukturoj por universitatoj; Novaj instrumetodoj; Hispana Literatura; Garcí LOrca; ktp...

De las actividades artísticas del Congreso destaquemos la imponente **Tarde Nacional**, con la participación de banda de música de Valencia y grupos folklóricos de tres regiones españolas; el estreno mundial de canto en Esperanto a cargo del músico P. Vilarroig, el poeta M. Fernández, el coro esperantista *Verda Stelo* (Estrella Verde) y la orquesta sinfónica de Valencio; el cabaret satírico "Señorita Barlaston"; la declamación de la vida y la obra de García Lorca, a cargo del poeta M. Fernández; y el drama monólogo de la actriz G. Almanza, de Cuba.

Pri distraj aranĝoj, ni diru ke gekongresanoj multe partoprenis en diversaj ekskursoj, tuttagaj kaj duontagaj; kaj ankaŭ multe ŝatis la bankedon kaj balon en palaco Xuquer.

Memorinda afero por la ĉeestantoj estis sendube la **Florbatalo**: tipa Valencia festo konsistanta el simpatia jetado de freŝaj floroj inter la publiko kaj diversaj folkloraj grupoj de Valencianoj tipe vestitaj sur platform-ĉaroj, kiu rivalas pri beleco, bunto kaj ornamo.

Speciale fieriga por la hispanoj estis la rezulto de la **Belartaj konkursoj de UEA**: preskaŭ ĉiuj gravaj premioj estis gajnitaj de la nova generacio de aŭtoroj naskiĝintaj sub la klera ombro de majstro F. de Diego kaj nomita "**Ibere Libere**". Du el ties membraro, Miguel Fernández kaj Jorge Cama- cho (tiu ĉi lasta, la plej juna mem- bro de la Akade- mio de Esperan- to), plukolektis plurajn premiojn kaj menciojn.

Kaj por fini tiun ĉi rapidan kaj personan opinion pri la Kongreso, ni aldonu ke multe plaĉis al la gekongresanoj ankaŭ la antaŭ kongreso de Bar celono, kun interesaj vizitoj Esperantaj kaj turismaj, kaj krome la post kongresoj al Andalucio kaj Madrido. En tiu ĉi lasta urbo, la partoprenantoj de la vojaĝo ricevis en Madrida Esperanta Liceo ĉarman bonvenon de la lokaj Esperantistoj kiuj preparis por ili gustumadon de ĉampano kun etikedo "Esperanto", kaj aŭdo-vidan prelegon pri "Madrido tra la jarcentoj". Poste, sinjorino Puhova kaj sinjoro Bronŝtein, ludis rusajn kantojn, kaj s-ino Ĉokola, prezentis spektaklon de "Tradicia magio el Japanio". Por fini, ĉiuj ĉeestantoj kune kantis popularajn esperantigitajn hispanajn kanzonojn.

Ĝis tie ĉi la raporto de nia amiko Juan Carlos. Nur mi devas aldoni iom pri la omaĝo, kiun la samideaninoj, kiuj iam ricevis la premion ***Klara Silbernik****, faris al nia kara samideanino Teresa Massana Rafols kiel dankatesto pro ŝia kontribuado por la starigo de la antaŭdira premio, kreita kaj fondita altruisme de ŝia edzo Luis Hernández Yzal. La omaĝo konsistis en esperantlingve dediĉita metalplato donacita al ŝi dum la Kongresferma ceremonio.*

Santiago Mulas

Sobre las diversiones, digamos que los congresistas participaron mucho en las diversas excursiones, unas de medio día y otras de todo el día; y también apreciaron mucho el banquete y el baile en el palacio Xuquer.

Un recuerdo memorable para los asistentes fue sin duda la **Batalla Floral**: fiesta típica valenciana que consiste en una simpática confrontación de lanzamiento de flores frescas entre el público y diversos grupos folclóricos de valencianos, con las típicas vestimentas regionales, sobre carrozas, que rivalizan en belleza, colorido y adorno.

Para los españoles fue un motivo especial de orgullo el rezultado del **Concurso de Bellas Artes de UEA**: casi todos los premios importantes fueron conseguidos por la generación nueva de aŭtores formados bajo la ilustre sombra del maestro F. de Diego, y llamada "**Ibere Libere**" (Libremente Ibéricamente). Dos de sus miembros, Miguel Fernández y Jorge Camacho (este último, el miembro más joven de la Academia de Esperanto), cosecharon nuevamente varios premios y menciones.

Y para dar fin a esta rápida opinión personal sobre el Congreso, añadamos que satisfizo mucho a los congresistas también el precongreso en Barcelona, con visitas interesantes desde el punto de vista esperantista y turístico, y además el postcongreso en Andalucía y Madrid. En esta última ciudad, los participantes del viaje recibieron en la sede del Liceo Esperantista de Madrid una agradable bienvenida de los esperantistas locales que prepararon para ellos una degustación de champán con etiqueta "Esperanto", y una conferencia audiovisual sobre el tema "Madrid a través de los siglos". Después, la Sra. Puhova y el Sr. Bronŝtein, interpretaron canciones rusas, y la Sra. Ĉokola presentó un espectáculo de "Magia tradicional del Japón". Para terminar, todos los asistentes juntos cantaron canciones populares españolas en Esperanto.

Hasta aquí el reportaje de nuestro amigo Juan Carlos. Yo sólo debo añadir algo sobre el homenaje, que las galardonadas alguna vez con el premio ***Klara Silbernik*** *le hicieron a nuestra querida colega Teresa Massana Rafols agradeciendo su contribución a la creación del antedicho premio, fundado altruistamente por su esposo Luis Mª Hernández Yzal. El homenaje consistió en un plato de metal dedicado en Esperanto que le fue regalado en la ceremonia de clausura del Congreso.*

Santiago Mulas

Salutoj al la Kongreso

Papo Johano Paŭlo la 2-a

Lia Papa Moŝto petas vin por ke tiu renkontiĝo de personoj el diversaj landoj, kulturoj kaj kredoj, parolantaj komunan lingvon, fariĝu atesto de la frateco kiu, sen ia ajn diskriminacio, devas regi inter ĉiuj homoj kiel membroj de la granda familio de la filoj de Dio; kaj por instigi personan kaj kolektivan kompromison konstrui la pacon en siaj opaj devenlokoj. Por tiuj ĉi deziroj kaj alvokante la Dian protekton al la agadoj de la kongreso kaj al iliaj partoprenantoj, Lia Papa Moŝto plezuras disdoni la tre sopiratan Apostolan Benon.

Nome de la Papo, G.B.Re

Boutros GHALI, *Ĝenerala Sekretario de Unuiĝintaj Nacioj*

Mi ĝojas informi al vi la dankon de la Ĝenerala Sekretario al via letero de la 24-a de oktobro, ĉar li ĉiam tre estimas ricevi informojn pri organizoj kiuj, kiel la via, promocias la celojn de la Unuiĝintaj Nacioj.
La Ĝenerala Sekretario instige laŭdas la laboron de la Universala Kongreso de Esperanto kiu, per siaj valoraj agadoj kaj komuna lingvo, provas kunigi la homojn de la tuta mondo por interŝanĝo de ideoj kaj krei etoson de komprenemo.
Ĉi-kaze li deziras gratuli la partoprenantojn de la 78-a Universala Kongreso de Esperanto kaj esperas ke tiu estu plej sukcesa.
Estime via,

Erik JENSEN, Direktoro kaj Vic-Ĝenerala Sekretario de Unuiĝintaj Nacioj

Francisco MAYOR Zaragoza, Ĝenerala Sekretario de UNESKO

Estas kun granda plezuro, ke mi varme salutas partoprenantojn en la 78-a Universala Kongreso de Esperanto. UNESKO taksas aparte gravaj siajn rilatojn kun la neregistaraj organizaĵoj, kiuj reprezentas la mondan komunumon de pensuloj -inter ili UEA- tial ke ni dividas komunan vizion de pli bona kaj pli egaleca mondo, kaj ke la neregistaraj organizaĵoj estas la naturaj kunagantoj de UNESKO je ĉiuj niveloj, tutmonde, kontinente kaj naciskale.
Speciale kontentiga por UNESKO estas via elekto de kongresa temo. Lastatempe UNESKO starigis

Saludos al Congreso

Papa Juan Pablo II

Su Santidad el Papa os pide que ese encuentro de personas de diversos países, culturas y credos, que hablan una lengua común, se haga testimonio de la fraternidad que, sin discriminación alguna, debe reinar entre todos los hombres como miembros de la gran familia de los hijos de Dios; y para instigar un compromiso personal y colectivo de construir la paz en los respectivos lugares de origen.
Para estos deseos e invocando la Divina protección a las actividades del congreso y a sus participantes, Su Santidad el Papa se complace en impartir la muy anhelada Bendición Apostólica.

En nombre del Papa, G.B.Re

Butros GHALI, *Secretario General de las Naciones Unuidas*

Me alegra informarles del agradecimiento del Secretario General a vuestra carta del 24 de Octubre, pues él siempre estima mucho recebir informes acerca de organizaciones que, como la vuestra, promocionan los objetivos de las Naciones Unidas.
El Secretario General os instiga alabando el trabajo del Congreso Universal de Esperanto que, por sus valiosas actividades y lengua común, persigue unir los hombres de todo el mundo para el intercambio de ideas y crear un ambiente de comprensión.
En este caso él desea felicitar a los participantes del 78° Congreso Universal de Esperanto y espera que éste sea lo más exitoso.
Con estima,

Erik JENSEN, Directoro y Vicesecretario General de las Naciones Unidas.

Francisco MAYOR Zaragoza, Secretario General de la UNESCO

Es con un gran placer, que yo saludo cálidamente a los participantes del 78° Congreso Universal de Esperanto. La UNESCO valora como muy importantes sus relaciones con las organizaciones no gubernamentales, que representan a la comunidad mundial de pensadores -inter ellas la Asociación Universal de Esperanto- ya que compartimos una visión común de un mundo más bueno e igualitario, y porque las organizaciones no gubernamentales son colaboradores naturales de la UNESCO a todos los niveles: a escala mundial, continental y nacional.
Especialmente satisfactoria para la UNESCO es vuestra elección del tema congresual. Ultimamente la UNESCO estableció una comisión internacional sobre educación

internacian komisionon pri edukado por la 21-a jarcento, kiun kunprezidas S-ro Jecques DELORS. Sojle de nova jarmilo, ekzistas malmultaj pli gravaj taskoj ol la kreo de eduksistemo responda al la multoblaj kaj interligitaj de integriĝanta monda socio, inkluzive de la konsciigo pri la nepre neceso, ke la homoj lernu kunvivi en rondo familia kaj en ekvilibro kun la tera ekologio. Mi certas, ke viaj diskutoj, faros valoran kontribuon al tiu procezo kaj mi danke ricevus raporton pri via kongreso, kiun mi volonte disponigos al la Komisiono DELORS.
Mi deziras al ĉiuj partoprenantoj plej agrablan restadon en Valencio, kaj certigas vin, ke UNESKO alta taksas viajn klopodojn kunkonstrui tian mondon, en kiu la kultura diverseco ne malhelpas pli vastan unuecon pri la sorto de la Homaro.

F.MAYOR Zaragoza, Ĝenerala Sekretario de UNESKO.

para el siglo 21, copresidida por el Sr. Jecques DELORS. En el umbral del nuevo milenio, existen pocas tareas más importantes que la creación de un sistema educativo que responda a las múltiples y interrelacionadas tareas de nuestra sociedad mundial en proceso de integración, incluso de la concienciación acerca de la indispensable necesidad de que los hombres aprendan a convivir como una familia y en equilibrio con la ecología terrestre. Estoy seguro de que vuestras discusiones harán una valiosa contribución a ese proceso y agradecería recibir un informe sobre vuestro congreso, que pondría a disposición de la Comisión DELORS.
Deseo a todos los participantes la más agradable estancia en Valencia, y os aseguro que la UNESCO valora muy altamente vuestros intentos de participar en la construcción de tal mundo, en el que la diversidad cultural no impida la más amplia unidad sobre el destino de la Humanidad.

F.MAYOR Zaragoza, Secretario General de la UNESCO.

Camilo José CELA, Nobelpremiito pri Literaturo.

Kun tiom da respekto kiom da estimo, mi salutas la partoprenantojn de la 78-a Universala Kongreso de Esperanto, kiu okazas en Valencio, kaj al vi mi deziras la sukceson kiun vi meritas en via nobla celado provizi la mondon per komuna lingvo, kiu povu garantii pacon kaj konkordon.

Tre kore, camilo José CELA

Camilo José CELA, Premio Nobel de Literatura.

Con tanto respeto como estima, saludo a los participantes en el 78° Congreso Universal de Esperanto, que tiene lugar en Valencia, y os deseo el éxito que mereceis en vuestro noble objetivo de proveer al mundo de una lengua común, que pueda garantizar paz y concordia.

Cordialmente, camilo José CELA

Jan KIENIEWICZ, ambasadoro de Pola Respubliko en Madrido.

Estimataj gesinjoroj!
Mi transsendas miajn plej korajn salutojn al la partoprenantoj de la Universala Kongreso de Esperanto. Samtempe mi deziras fruktdonajn debatojn pri la efektivigo de la ideo de komuna lingvo necesa por la tiom dividita nuntempa mondo.

Jan Kieniewicz, Ambasadoro de Polio.

Jan KIENIEWICZ, embajador de la República de Polonia en Madrid.

Estimados señores!
Transmito mis más cordiales saludos a los participantes en el Congreso Universal de Esperanto. A la vez, deseo fructíferos debates sobre la realización de la idea de una lengua común necesaria para el tan dividido mundo actual.

Jan Kieniewicz, Embajador de Polonia.

Nekrologo

La 28-an de julio, forpasis en Gijón, Francisco Javier Collado, filo de nia kara samideano kaj societano Sacramento Collado Llana. Ni bedaŭras tiu nova dolora perdo de nia kara samideano, kiu antaŭ ne multe perdis ankaŭ sian edzinon.
La Astura Esperanto-Asocio sincere kondolencas nian karan samideanon kaj ceterajn familianojn.

Nota necrológica

El día 28 de julio, falleció en Gijón, Francisco Javier Collado, hijo de nuestro querido colega y compañero Sacramento Collado Llana. Lamentamos esta nueva dolorosa pérdida de nuestro querido colega, que no hace mucho perdió también a su esposa.
La Asociación Asturiana de Esperanto expresa su sentido pésame a nuestro querido compañero y a su familia.

Premiitoj en la Belarta Konkurso

POEZIO: **unua premio:** Georgo Kamaĉo (Hispanio) pro *Monologo kun Mediteraneo*; **dua premio:** Miguel Fernandez (Hispanio) pro *Iama am' aŭ sonĝo ĉiunokta*; **tria premio:** Gonçalo Neves (Portugalio) pro *Metropulo*; **honora mencio:** Gonçalo Neves (Portugalio) pro *Lavistino fonta* kaj Miguel Fernandez (Hispanio) pro *Poeto*. Partoprenis 57 verkoj de 20 aŭtoroj el 19 landoj.

PROZO: **unua premio:** Miguel Fernandez (Hispanio) pro *Ek al barikadoj!*; **dua premio:** Liven Dek (Hispanio) pro *Semo*; **tria premio:** Gonçalo Neves (Portugalio) pro *Jozefo*; **honora mencio:** Miguel Fernandez pro *Esencen persense*. Partoprenis 25 verkoj de 13 aŭtoroj el 10 landoj.

TEATRAĴO: **unua premio:** ne aljuĝita; **dua premio:** Sten Johansson (Svedio) pro *Savboato*; **tria premio:** Stefan MacGill (Hungario) pro *Konvena rezulto*; **honora mencio:** Abel Montagut (Katalunio) pro *Don Kiĥoto eksterlande* kaj Sten Jahansson (Svedio) pro *Heliko-aŭ podia diskuto pri la lingva evoluo de Esperanto*. Partoprenis 4 verkoj de 3 aŭtoroj el 3 landoj.

ESEO: **Premio "Luigi Minnaja":** ne aljuĝita; **honora mencio:** Waldek Pastuszka (Polio) pro *Problemoj kaj eblecoj de ŝaradtaska kreado en Esperanta lingvo*. Partoprenis 4 verkoj de 4 aŭtoroj el 4 landoj.

KANTO: **Premio "An-okin pri kanto":** Flávio Fonseca (Brazilo) pro *Babel-turo* kaj Miguel Fernandez, teksto, kaj Pedro Vilarroig, muziko (Hispanio), pro la kantoj *Amtemo* kaj *Tarde*. Partoprenis 9 kantoj de 5 aŭtoroj aŭ aŭtoraj duopoj el 5 landoj.

PREMIO "NOVA TALENTO": ne aljuĝita.

INFANLIBRO DE LA JARO: *Tiel do, Rakontoj por malgrandaj infanoj* de Rudyard Kipling: tradukita el la angla de Wouter F. Pilger. Eldonita de Vulpo-Libroj, Lelystad (Nederlando). Partoprenis 2 libroj de 2 eldonejoj el 2 landoj.

FOTOGRAFIO: **honora mencio:** Amri Wandel (Israelo) pro *Komputila klerigo ekde juna aĝo*.

VIDBENDOJ: **unua premio:** ne aljuĝita; **dua premio:** Paul Gubbins (Britio) pro *Stoke-on-Trent: Ceramika urbo - Esperanta urbo*; **tria premio:** Chengde-a Esperanto-Asocio pro *Chengde kaj Esperanto*.

Premios del Concurso de Bellas Artes

POESIA: **primer premio:** Jorge Camacho (España) por *Monólogo con el Mediterráneo*; **segundo premio:** Miguel Fernández (España) por *Amor de ocasión o sueño de cada noche*; **tercer premio:** Gonçalo Neves (Portugal) por *Metropulo*; **mención honorífica :** Gonçalo Neves (Portugal) por *Lavandera de la fuente* y Miguel Fernández (España) por *Poeta*. Participaron 57 obras de 20 autores de 19 países.

PROSA: **primer premio:** Miguel Fernández (España) por *A las barricadas!*; **segundo premio:** Liven Dek (España) por *Semilla*; **tercer premio:** Gonçalo Neves (Portugal) por *Jose*; **mención honorífica:** Miguel Fernández por *A la esencia por los sentidos*. Participaron 25 obras de 13 autores de 10 países.

TEATRO: **primer premio:** no adjudicado; **segundo premio:** Sten Johansson (Suecia) por *Bote salvavidas*; **tercer premio:** Stefan MacGill (Hungria) por *Resultado conveniente*; **mención honorífica:** Abel Montagut (Cataluña) por *Don Quijote en el extranjero* y Sten Jahansson (Suecia) por *Caracol-o discusión de estrado sobre la evolución linguística del Esperanto*. Participaron 4 obras de 3 autores de 3 países.

ENSAYO **Premio "Luigi Minnaja":** no adjudicado; **mención honorífica:** Waldek Pastuszka (Polonia) por Problemas y posibilidades de la creación de juegos de palabras en Esperanto. Participaron 4 obras de 4 autores de 4 países.

CANTO: **Premio "An-okin de canto":** Flávio Fonseca (Brasil) por *Torre de Babel* y Miguel Fernández, texto, y Pedro Vilarroig, músico (España), por los cantos *Tema de amor* y *Tardíamente*. Participaron 9 cantos de 5 autores o pares de autoraes de 5 países.

PREMIO "NUEVA TALENTO": no adjudicado.

LIBRO INFANTIL DEL AÑO: *Así pues, Narraciones para niños pequeños* de Rudyard Kipling; traducido del inglés por Wouter F. Pilger. Editado por "Libros Zorro", Lelystad (Holanda). Participaron 2 libros de 2 editoriales de 2 países.

FOTOGRAFIA: **mención honorífica:** Amri Wandel (Israel) por *Educación por ordenador desde tierna edad*.

HISTORIETAS: **primer premio:** no adjudicado; **segundo premio:** Paul Gubbins (Gran Bretaña) por *Stoke-on-Trent: ciudad de cerámica - ciudad de Esperanto*; **tercer premio:** Asoc. de Esperanto de Chengde por *Chengde y Esperanto*.

De maldekstre: Miguel Fernández, Pedro Villaroig, Abel Montagut, Liven Dek, Georgo Kamaĉo kaj Gonçalo Neves. La iberiaj verkistoj akaparis plejparton el la premioj de la ĉi-kongresa Belarta Konkurso.

Internacia Kongresa Universitato

Unu el la plej gravaj programeroj de la Universala Kongreso de Esperanto sendube estis la Internacia Kongresa Universitato. Ĉi-jare okazis la 46-a sesio de tiu interesa aranĝo, kaj ĝi rezultis bonsukcesa tiel pro la alta nivelo de la konferencintoj kaj la intereso de la pritraktitaj temoj kiel pro la granda ĉeestantaro en la prelegoj.
Grandparte el la konferencoj rilatis al la kongresa temo: **Klerigo por la 21-a jarcento**. La ĉi-jara rektorino de la Internacia Kongresa Universitato, la hispanino María Rafaela Urueña, Profesorino pri Publika Internacia Juro, prelegis unuavice kun la temo titolita: **Klerigo por la 21-a jarcento en la internaciaj rilatoj**. Per tiu konferenco, kies kompletan tekston ni publikigas en ĉi numero de HELECO, la aŭtorino asertis ke:
Fondi Novan Internacian Ordon signifas malferman cerbumadon pri la fundamentaj rajtoj kaj universalaj valoroj kiujn tiu ordo devas garantii.
Ŝi atribuas gravan rolon al la Organizaĵo de la Unuiĝintaj Nacioj en la monda evoluado al socio en kiu oni alvenos al agnosko de la rajtoj de ĉiu popolo, kaj substrekas ke por garantii la pacon en la nova ordo internacia estas necese ke ĉi tiu estu demokrata kaj justa ankaŭ en la ekonomia tereno. Por gardi la pacon kaj favori la ekonomian disvolviĝon estas necesa, laŭ la leciono de la prelegintino, evoluigi internacian juron kiu solvu la kontraŭdiron inter la leĝa kaj la reala mondo.
Sekvis poste la prelego de la aŭstria astronomo D-ro Hans Maitzen pri la temo: **Kosmo kaj Tero, la ekologia rilato**. Per interesaj lumbildoj ĉi profesoro montris la konsiderindan influon de iuj kosmaj fenomenoj sur la disvolviĝo de la vivo en nia planedo.
Prelegis ankaŭ la fama brita verkistino Marjorie Boulton, membro de la Akademio de Esperanto. Ŝia interveno estis omaĝo al la vivo kaj la verkaro de nia samlandano D-ro J.Régulo Pérez, forpasinta akademiano de Kanaria Insularo. Ŝi verve emfazis la meriton kaj la laborkapablon de nia neforgesebla samideano.
Ankaŭ pri hispana temo estis la prelego de la usona D-ro Duncan Chartres. Lia konferenco titoliĝis: **Kiel karakterizi la kulturon kaj literaturon de la hispanoj?** Per traprezentado de

Universidad Internacional del Congreso

Uno de los principales actos del Congreso Universal de Esperanto sin duda fue la Universidad Internacional del Congreso. Este año tuvo lugar la 46ª sesión de esa interesante experiencia, y su éxito fue claro, tanto por lo que se refiere al alto nivel de los conferenciantes y el interés de los temas tratados como por la gran asistencia a las conferencias.
Gran parte de las conferencias versaron sobre el tema congresual: **Educación para el siglo XXI**. La rectora de este año de la Universidad Internacional del Congreso, la española María Rafaela Urueña, Profesora de Derecho Público Internacional, dió la primera de las conferencias con el tema titulado: **Educación para el siglo XXI en las relaciones internacionales**. Por su disertación, cuyo texto completo publicamos en este número de nuestra revista, la conferenciante declaró que:
Crear un Nuevo Orden Internacional significa abrir la imaginación sobre los derechos fundamentales y los valores universales que ese orden debe garantizar.
Ella atribuye un papel muy importante a la ONU en la evolución mundial hacia una sociedad en la que se consiga un reconocimiento pleno de los derechos de todos los pueblos, y subraya que para garantizar la paz en el nuevo orden internacional es necesario que dicho orden sea democrático y justo también en el terreno de la economía. Para salvaguardar la paz y favorecer el desarrollo económico es necesario, según la lección de la conferenciante, hacer evolucionar el derecho internacional de manera que solucione la contradicción entre el mundo legal y el real.
A continuación tuvo lugar la conferencia del astrónomo austríaco Doctor Hans Maitzen sobre el tema: **El Cosmos y la Tierra, la relación ecológica.** Por medio de interesantes diapositivas este profesor mostró la considerable influencia de algunos fenómenos cósmicos sobre el desarrollo de la vida en nuestro planeta.
Disertó también la famosa escritora británica Marjorie Boulton, miembro de la Academia de Esperanto. Su intervención fue un homenaje a la vida y la obra de nuestro compatriota el Doctor Juan Régulo Pérez, el fallecido académico de Canarias. Ella enfatizó muy calurosamente el mérito y la capacidad de trabajo de nuestro inolvidable colega.
También sobre un tema español fue la conferencia del estadounidense Doctor Duncan Chartres. Su conferencia se tituló: **¿Como caracterizar la cultura y la literatura de los españoles?** Tras un repaso a las principales obras de la literatura de nuestro país, él llamó la atención acerca de las

la ĉefaj verkoj de nialanda literaturo, li atentigis pri tiu ecoj kiuj distingigas nian popolon kaj nian literaturon: la altaj homaj aspiroj, kiel la honoro kaj la idealismo.
Alia usonano, D-ro Humphrey Tonkin, reprenis la kongresan temon prelegante pri: **Novan jarmilon, novajn universitatojn**. Li tre insistis pri la neceso de tio ke la universitatoj alĝustiĝu al la novaj bezonoj, kaj ke la instrumetodoj estu rekta rilato inter la vasteco de la bezonata kono kaj la homa lerno-kapablo. Se eblos al ni, ni intencos publikigi per iu el la sekvaj numeroj de nia revuo, la tekston de tiu ĉi interesega konferenco.
Ankaŭ D-ro Mauro La Torre, el Italio, prelegis pri instru-metodoj. Per sia konferenco: **Personigitaj malĉeaj instrusistemoj**, li traktis la problemaron kaj la eblecojn de la klerigado pere de komputiloj, televido kaj aliaj teknikaĵoj. Li informis pri konkreta spertado de tiutipaj metodoj.
Prelegis ankaŭ S-ino Eva Bojaĝieva, bulgara profesorino pri Kemio kaj Fiziko, pri la temo: **Ekvilibro kaj reguligaj mekanismoj en la homa organismo, kaj la influo de hormonoj kaj ĉeloj, por la sano**, kaj S-ino Margaret Furness, doktorino pri Medicino el Aŭstralio, pri la evoluo de la fetoj kaj ties diagnozado pere de ultrason-sistemo.
Aparte menciinda estis la prelego de nia samlandano S-ro Miguel Fernández Martín, titolita: **Sur la spuroj de García Lorca**. La hispanaj esperantistoj jam havis okazon ekkoni tiun mirindan verkon, kiun li prezentis iam en landa E. Kongreso kaj ankaŭ en la lasta Astura Kongreso de Esperanto, en Gijón. Ĉi-somere havis la fremdaj esperantistoj la plezuron aŭskulti en Valencio la deklamadon de M. Fernández Martín, kiu, per bela stilo kun recitado de poemoj kaj kantado de iuj kanzonoj de Lorca, li raportis pri la vivo, la morto, la verkaro kaj la Granada medio de Federico García, tiel klerige kiel amuzige.

cualidades que distinguen a nuestro pueblo y a nuestra literatura: la altas aspiraciones humanas, como el honor y el idealismo.
Otro norteamericano, el Doctor Humphrey Tonkin, retomó el tema congresual disertando sobre: **A un nuevo milenio, a unas nuevas universidades**. El insistió mucho sobre la necesidad de que las universidades se adapten a las nuevas necesidades, y que los métodos de enseñanza constituyan una justa relación entre la amplitud de los conocimientos necesarios y capacidad humana de estudio. Si nos es posible, intentaremos publicar, en alguno de los siguientes números de nuestra revista, el texto de esta interesantísima conferencia.
También el Doctor Mauro La Torre, de Italia, disertó sobre métodos de enseñanza. Por su conferencia: **Sistemas de enseñanza personificada indirecta**, él trató la problemática y las posibilidades de la instrucción por medio de ordenadores, televisión y otras técnicas. El informó sobre experiencias concretas de ese tipo de métodos.
Disertó tambiénla Sra. Eva Bojaĝieva, de Bulgaria, profesora de Química y Física, sobre el tema: **Equilibrio y mecanismos de regulación en el or- ganismo humano, y la influencia de las hormonas y las células, para la salud**, y la Sra. Margaret Furness, doctora de Medicina, de Aŭstralia, sobre la evolución de los fetos y su diagnóstico por medio de sistemas de ultrasonidos.
Mención especial merece la conferencia de nuestro compatriota el Sr. Miguel Fernández Martín, titulada: **Sobre las huellas de García Lorca**. Los esperantistas españoles ya tuvieron ocasión de conocer esa obra admirable, que él presentó en algún Congreso Nacional de Esperanto, y también en el último Congreso Asturiano de Esperanto, en Gijón. Este verano tuvieron los esperantistas extranjeros el placer de escuchar en Valencia la declamación de M. Fernández Martín, el cual, con un bello estilo, con recitación de poemas y entonación de algunas canciones de Lorca, describió la vida, la muerte, la obra y el entorno granadino de Feredico García, tan instructiva como entretenidamente.

Miguel Fernández Martín

Ni daŭrigas la publikigadon de la historio de la Esperantista Movado de nia lando, komencita en la antaŭa numero. Ties aŭtoro, Luis Serrano Pérez, el Sabadell, volas rimarkigi ke la ĉefa fonto de lia dokumentado pri tiu ĉi temo estis la verko "Analoj de la esperanta movado en Hispanio" de Antonio Marco Botella.

Historio de la Esperanto-Movado en Hispanio

verkis: **Luis Serrano Pérez**

La akso Manresa-Terrassa-Sabadellestis impulsata prefere de modesta sed sufiĉe klera kolektivo de tiu industria zono. Oni aŭguris al ĝi la plej optimisman perspektivon. La movado evoluis laŭlonge de la jaro tiel favore, ke ĝi superis ĉion esperreblan, rompante eĉ plej optimismajn kalkulojn kaj situigante nian landon inter la plej privilegiaj el Eŭropo. Sed ni priskribu unue la rezulton de la kunveno de la H.S.p.p.E. okazinta la 15-an de januaro por renovigi ĝian estraron. La Hispana Societo por propagando de Esperanto (H.S.p.p.E.) estis fondita en la jaro 1903 far de la esperantistoj de Valencio kaj Murcio, kaj ties unua Prezidanto estis Ricardo Codorniu. Nun, du jarojn poste, post tiu kunveno en Murcio, la novaj estraranoj estos: Honora Prezidanto L.L.Zamenhof, Efektiva Prezidanto Ricardo Codorniu, Vicprezidanto Antonio López Villanueva, Sekretario Antonio Guinart, Kasisto Manuel Benavente. Aliaj estraranoj estis: V. Inglada, M. Monteagudo, R. Ayza, R.Duyos kaj Vidal. Dum tiuj unuaj tagoj de la jaro, la Valencia Esperanto-Grupo nomis kiel Prezidanton al S-ro Augusto Jimenez Loira. La Esperantista Grupo de Manresa S-ron Miguel Expectante Calvo kaj la Grupo de Murcio elektis S-ron Norman Maclean.
La tri gravaj eventoj de tiu jaro por la hispanaj esperantistoj, estis: Kultura festo en Murcio, kunveno de esperantistoj en la kataluna regiono, kaj la Universala Kongreso en Boulogne sur Mer (Francio).
1-a. En Murcio, okaze de la tricentjara datreveno de la apero de *La sprita Junkro Don Kiĥoto de Manĉujo* oni organizis kulturajn festojn kaj Beletrajn Konkursojn por honori la figuron de Cervantes. Niaj Murciaj samideanoj aktive partoprenis en tiuj celebradoj, kaj en la loka ĵurnalaro aperis iliaj artikoloj aludantaj Esperanton kiel kulturan faktoron de nia estonteco. Krom tio, la Maja numero de *La Suno Hispana* aperis dediĉata omaĝe al verkisto Cervantes, kaj ĉiu paĝo prezentis tradukon de verkoj de la plej elstara hispana verkisto, ĉu poemon, ĉu ĉapitron de *Don Kiĥoto*; ili estis subskribitaj de la plej elstaraj tiamaj esperantistoj: Vicente Inglada, Juan G.Martín, Norman Maclean, pastro Guinart, Rufino Unzaga, Luis Sánchez, Andrés Bravo del Barrio, Román Ayza, Rafael Duyos, Juan Ros Sudriá, Manuel Benavente, Luis Jiménez Alfaro, Antonio López Villanueva kaj Ricardo Codorniu.
2-a. La dua el la tri eventoj esperantistaj en tiu jaro, estis la kunveno aŭ pli ĝuste kunvenoj, kiujn organizis S-ro Paŭl Berthelot por la tuta katalunlingva regiono, kies celo estis kunordigi ĉiujn fortojn de katalunlingvanoj favore al Esperanto. Berthelot redaktis en kataluna lingvo bultenon *Espero de Katalunio* en Ceret, kataluna franca teritorio, kie li loĝis. Tiu bulteno publikigis la programon de la Unua

Proseguimos la publicación de la historia del Movimiento Esperantista de nuestro país, iniciada en el número anterior. Su autor, Luis Serrano Pérez, de Sabadell, quiere hacer constar que su principal fuente de documentación fue la obra "Anales del Movimiento Esperantista en España" de D.Antonio Marco Botella.

Historia del Mov. Esperantista en España

Luis Serrano Pérez

El eje Manresa-Tarrasa-Sabadell fue impulsado principalmente por un colectivo, modesto pero bastante culto, de esa zona industrial. Se le auguró un futuro feliz. El movimiento evolucionó a lo largo de un año tan favorablemente que superó todo lo que era de esperar, sobrepasando las previsiones más optimistas y colocando a nuestro país entre los más privilegiados de Europa. Pero ante todo describamos el resultado de la reunión de la H.S.p.p.E. que tuvo lugar el 15 de enero para renovar su comité directivo. La Sociedad Española para la propaganda del Esperanto (H.S.p.p.E.) fue fundada el año 1903 por los esperantistas de Valencia y Murcia, y su primer presidente fue Ricardo Codorniu. Ahora, dos años después, tras esa reunión en Muarcia, los nuevos directivos serán: Presidente de Honor: L.L.Zamenhof; Presidente efectivo: Ricardo Codorniu; Vicepresidente: Antonio López Villanueva; Secretario: Antonio Guinart; Cajero: Manuel Benavente. Otros directivos eran: V.Inglada, M.Monteagudo, R. Ayza, R. Duyos y Vidal. Durante esos primeros días del año, el Grupo Esperantista de Valencia nombró como Presidente al Sr.D. Augusto Jiménez Loira. El Grupo Esperantista de Manresa al Sr. Miguel Expectante Calvo, y el Grupo de Murcia eligió al Sr. Norman Maclean.
Los tres acontecimientos importantes de esta año para los esperantistas españoles fueron: Fiesta Cultural en Murcia, reunión de esperantistas de la región catalana, y el Congreso Universal en Boulogne sur Mer (Francia).
1°. En Murcia, con ocasión del trigésimo aniversario de la aparición de "El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha" se organizaron fiestas culturales de Bellas Artes para honrar la figura de Cervantes. Nuestros colegas murcianos participaron activamente en las celebraciones, y en el periódico local aparecieron sus artículos aludiendo al Esperanto como factor cultural de nuestro futuro. Además de eso, el número de Mayo de *La Suno Hispana* (El Sol Español) apareció dedicado en homenaje a Cervantes, y cada página presentaba una traducción de obras del más distinguido autor español, sea un poema, sea un capítulo de "Don Quijote"; esos artículos iban firmados por los más destacados de los esperantistas de entonces: Vicente Inglada, Juan G.Martín, Norman Maclean, el cura Guinart, Rufino Unzaga, Luis Sánchez, Andrés Bravo del Barrio, Román Ayza, Rafael Duyos, Juan Ros Sudriá, Manuel Benavente, Luis Jiménez Alfaro, Antonio López Villanueva y Ricardo Codorniu.
2°. El segundo de los tres acontecimientos esperantistas en ese año, fue la reunión, o mejor dicho las reuniones, que organizó el Sr. Paul Berthelot para toda la región Catalano-parlante, cuyo objetivo era coordinar todas las fuerzas de los catalanoparlantes en favor del Esperanto. Berthelot redactó en lengua catalana un boletín "Esperanza de Cataluña" en Ceret, territorio de la Cataluña francesa, donde él vivía. Este boletín publicó el programa de la Primera Reunión General de Esperantistas, en Barcelona. Veintidos franceses se desplazaron allí. Entre ellos se encontraban, además de Berthelot, E.Boirac,

Generala Kunveno de Esperantistoj, en Barcelono. Dudek francoj veturis tien. Inter ili troviĝis, krom Berthelot, E.Boirac, Th.Cart, F-ino Jeanne Flaurence. Dum pluraj kunvenoj oni intencis fondi la nomatan "Federacio Esperantista de Katalunio", oni debatis pri la diversaj problemoj por starigo de memstara kataluna esperantista movado. Prezidis tiujn kunvenojn Berthelot, Boirac, Sabadell kaj Inglada, kaj en ili partoprenis reprezentantoj de pluraj katalunaj esperantistaj rondetoj. Oni organizis Literaturan Feston, kiu konsistis el deklamoj, kantoj, paroladoj en franca, kataluna kaj kastilia lingvoj, sed precize estis Esperanto la lingvo uzata; fine, oni prezentis komedieton de D'Hervilly *La Supujo* tradukita de S.Mayer. Por festofino de tiu kongreseto ĉiuj kunvenis en bankedo ĉe restoracio "Maison Doré". Barcelono sciis pri tiuj kunvenoj danke al la gazetaro, precipe "El Noticiero Universal", "La Vanguardia" kaj "El Liberal". Fakte oni devas atribui la sukceson al la partopreno de militistoj esperantistaj en la kunvenoj, ĉar ĝuste tiun jaron en Barcelono, la agresemo de certaj aŭtoritatoj kontraŭ katalunismaj medioj kaj personoj, estis speciale severa. Inglada, Ribot, González de Escandón kaj aliaj militistoj, ebligis per sia sola ĉeesto la okazigon de la renkontiĝo, tamen ili povis fari nenion kiam en monato novembro, certaj reakciaj militistoj malpermesis kurson de Esperanto, organizita de Pujalá i Vallés en la naciisma societo "Progrés". Pujalá, varbita por nia afero de Alfonso Sabadell apenaŭ antaŭ kelkaj monatoj, estis aktiva naciisto, kaj en tiu danĝera momento li devis forkuri al Francio, kie restis ekzilita dum jaroj, sed li daŭrigis sian strebadon por Esperanto kaj publikigis la unuan Esperantan Gramatikon en kataluna lingvo.

3-a. Ĝi estis la Unua Universala Kongreso de Esperanto okazinta en Boulogne sur Mer (Francio). Atentinda areto de hispanaj samideanoj partoprenis ĝin, kaj ĝia okazigo signifis transcendan paŝon antaŭen, ne nur ĉar oni starigis la necesan kunordigon de nia internacia Movado kaj ĝia organiza strukturo, sed ankaŭ kaj precipe, ĉar unuafoje homoj el pluraj landoj kaj diversaj lingvoj, kaj ne nur Eŭropanoj, publike kunvenis, konversaciis kaj eĉ debatis siajn problemojn per neŭtrala lingvo: la dubo ekzistanta dum tiuj unuaj jaroj post la apero de Esperanto, ke ĝi povus esti bela ideo sed praktike simpla fiasko aŭ utopio, ricevis per tiu unua Kongreso definitivan baton, kaj konkrete en Hispanio, la esperantistoj profitis post ĝi ĉiujn okazojn por publikigi en

L. L. ZAMENHOF
kreinto de la Internacia Lingvo

Th. Cart, Srta. Jeanne Flaurence. A lo largo de varias reuniones se intentó fundar la llamada "Federación Esperantista de Cataluña", se debatió acerca de los diversos problemas para creación de un movimiento esperantista catalán autónomo. Presidió estas reuniones Berthelot, Boirac, Sabadell e Inglada, y partiparon en ellas representantes de varios círculos esperantistas catalanes. Se organizó una fiesta literaria, consistente en declamaciones, cantos, discursos en francés, catalán y castellano, pero precisamente fue el Esperanto el idioma utilizado; finalmente se representó una pequeña comedia de D'Hervilly "La Sopera" traducida por S.Mayer. Como final de fiesta de este pequeño congreso todos participaron en un banquete en el restaurante "Maison Doré".

Barcelona fue informada de estas reuniones gracias a la prensa, principalmente El Noticiero Universal, La Vanguardia, y El Liberal. De hecho, se debe atribuir el éxito a la participación de militares esperantistas en las reuniones, ya que precisamente ese año en Barcelona, la agresividad de ciertas autoridades contra medios y personas catalanistas, fue especialmente severa. Inglada, Ribot, González de Escandón y otros militares, posibilitaron con su sola presencia la realización del encuentro, sin embargo ellos no pudieron hacer nada cuando en el mes de noviembre, ciertos militares reaccionarios prohibieron un curso de Esperanto, organizado por Pujalá i Valés en la asociación nacionalista "Progrés". Pujalá, reclutado para el Esperanto por Alfonso Sabadell apenas unos meses antes, era un nacionalista activo, y en ese peligroso momento él debió escapar a Francia, donde estuvo exiliado durante unos años, pero continuó su afición al Esperanto y publicó la primera Gramática de Esperanto en lengua catalana.

3°. El tercer acontecimiento fue el Primer Congreso Universal de Esperanto que tuvo lugar en Boulogne sur Mer (Francia). Un grupo considerable de colegas españoles participaron en él, y su celebración significó un gran paso adelante, no sólo por el hecho de que se estableciese la necesaria coordinación de nuestro Movimiento internacional y su estructura organizativa, sino también y principalmente, porque por primera vez hombres de diferentes países y diversas leguas, y no sólo europeos, se reunieron públicamente, conversaron e incluso debatieron sus problemas por medio de una lengua neutral; la duda que existía durante los primeros años tras la aparición del Esperanto, acerca de si se trataría de una idea que, aunque bella, en la práctica sería un simple fracaso o utopía, recibió por este primer Congreso un golpe definitivo, y concretamente en España, los esperantistas aprovecharon tras él todas las ocasiones para publicar en sus respectivos periódicos locales, la feliz novedad de ese gran acontecimiento que ellos

siaj respektivaj lokaj jurnaloj. la feliĉan novajon de tiu grava evento kiun ili prezentis kiel nekontesteblan pruvon de la utilo kaj praktikeco de la lingvo.
La solena Malfermo de la Kongreso okazis en la Teatro de Boulogne sur Mer, prezidate de D-ro. Zamenhof, la Urbestro kaj S-roj Michaux, Parjon, Cart, Sebert kaj Bourlet. D-ro Zamenhof faris belan paroladon en Esperanto, kiu entuziasmigis la ĉeestantaron; signifoplena estas tiu paragrafo kiam li diris: *post multaj miljaroj de reciproka surdamuteco kaj batalado, nun en Boulogne fakte komenciĝas en pli granda mezuro, la reciproka kompreniĝado de la diversaj popoloj membroj de la homaro, kaj unu fojon komenciĝinte, ĝi jam ne haltos, sed irados antaŭen ĉiam pli kaj pli potence ĝis la lastaj ombroj de la eterna mallumo malaperos por ĉiam.*
La trian tagon, 7-an de aŭgusto, Ĝenerala Kunsido, en kies prezida loko estis Ricardo Codorniu apud D-ro Zamenhof. Oni debatis kaj aprobis "Fundamentan Deklaracion por la Esperantistaro", en ĝi D-ro Zamenhof rifuzis por ĉiam ĉiujn personajn rajtojn kaj privilegiojn rilate al la lingvo Esperanto, kaj deklaris ĝin **nenies propraĵo**, je la servo de la tuta homaro. La kvaran kongrestagon, denove laborkunsido, por programi organizan strukturon kaj konsilindajn metodojn por aktivi en nia Movado. La 9-an de aŭgusto, lasta kongrestago, solena Fermo de la Kongreso. Kongreso en kiu oni decidis starigi Centran Oficejon en Parizo por kontrolo de la Movado.

Novaj Eesperanto-Grupoj en Hispanio

Dum tiu jaro, la fervoro kaj obstina agado de niaj pioniroj atingis fondi en pluraj hispanaj urboj Esperantajn Rondetojn. Nepre menciindaj estas: La Coruña, Esperantista Grupo fondita de Manuel Monteagudo, kiun prezidis Pascual Perea; en Solana, alia grupo prezidita de Antonio Majo; en El Royo (Soria) la Grupon prezidis Florencio Arambilet; la Esperantista Grupo de Enfuera estis fondita kaj prezidita de Fernando Soler Valle; en Barco de Valdeorras (Orense) oni elektis unua Prezidanto S-ron N. Ameijeiras; en Barcelono fondiĝis la Esperantistaj Grupoj, "Verda Ĉambro" ĉe "Ateneo Enciclopédico Popular" kaj en monato decembro "Espero Kataluna". La revuo "Filatélico" de "Kataluna Filatelia Societo" publikigis Esperantan fakon kun klarigoj de la reguloj kaj vortaron de Esperanto, kaj la jurnalo "Joventut" de Barcelono, la 22-an de junio, enpresis en sia numero 280 artikolon de Pujalá i Vallés titolitan "Esperanto", kaj denove en la numeroj 289-290 aliajn artikolojn per kiuj la dirita samideano raportis al la legantoj pri la Kongreso de Boulogne sur Mer... En multaj aliaj hispanaj urboj, bravaj batalantoj por la afero strebis por starigi novajn rondojn, kiel en Alicante, kie la Majoro Miguel de Elizaicin, direktoro kaj fondinto de la ĉiusemajna revuo "Museo Exposición" atingis ke tiun jaron mem, Román Ayza Maquen, stabestro de la Sesa Divizio kaj estrarano de "Hispana Societo por propagando de Esperanto", gvidu du kursojn de Esperanto en la "Lernejo por Instruistoj de Alicante" kaj ankaŭ ĉe "Fomento de las Artes" de tiu Mediteranea urbo, aŭ kiel la advokato Emilio Gastón de Zaragoza, tiun jaron jam apartenanta al la H.S.p.p.E., kiu faris propagandon en sia Aragona medio favora al Esperanto.

Publikigo de verkoj kaj presaĵoj en Esperanto dum tiu jaro (1905)

Aperis unuafoje en nia lando **Jarlibro de la hispana**

presentaban como irrefutable prueba de la utilidad y practicabilidad de la lengua.
La solemne Apertura del Congreso tuvo lugar en el Teatro de Boulogne sur Mer, presidido por el Doctor Zamenhof, el Alcalde Sr. Michaux, Parjon, Cart, Sebert y Bourlet. El Doctor Zamenhof pronunció un bello discurso en Esperanto, que entusiasmó a la concurrencia; fue muy significativo aquel párrafo por el que él dijo: *tras muchos milenios de recíproca sordomudez y lucha, ahora en Boulogne de hecho comienza en más alta medida, la recíproca comprensión de los diversos pueblos miembros de la humanidad, y una vez comenzado, ya no se detendrá, sino que avanzará siempre más y más potente hasta que las últimas sombras de las tinieblas eternas desaparezcan para siempre.*
Al tercer día, el 7 de agosto, tuvo lugar una Asamblea General, en cuya mesa presidencial estaba Ricardo Codorniu junto a Zamenhof. Se debatió y aprobó la "Declaración Fundamental para los esperantistas", y en ella el Doctor Zamenhof renunció para siempre a todos los derechos y privilegios personales sobre la lengua Esperanto, y la declaró **propiedad de nadie**, al servicio de toda la humanidad. Al cuarto día del Congreso, de nuevo reunión de trabajo, para programar una estructura organizativa y métodos aconsejables para desarrollar actividad en nuestro Movimiento. El 9 de agosto, último día del Congreso, Solemne Clausura del Congreso. Congreso en el que se decidió establecer una Oficina Central en París para el control del Movimiento.

Nuevos Grupos de Esperanto en España

Durante ese año, el fervor y la obstinada actividad de nuestros pioneros lograron fundar en varias ciudades españolas Círculos Esperantistas. Es indispensable mencionar los de: La Coruña, Grupo Esperantista fundado por Manuel Monteagudo, que presidió Pascual Perea; en Solana, otro grupo presidido por Antonio Majo; en El Royo (Soria) presidió el Grupo Florencio Arambilet; el Grupo Esperantista de Enfuera fue fundado y presidido por Fernando Soler Valle; en Barco de Vardeorras (Orense) se eligió primer Presidente al Sr. N. Ameijeiras; en Barcelona se fundaron los Grupos Esperantistas "Verda Ĉambro" (Cámara Verde) en el Ateneo Enciclópedico Popular, y en el mes de diciembre "Espero Kataluna" (Esperanza Catalana). La revista "Filatélico" de la Sociedad Filatélica Catalana publicó una sección en Esperanto con aclaraciones de las reglas y glosario de Esperanto, y el periódico "Joventut" de Barcelona, el 22 de junio, imprimió en su número 280 un artículo de Pujalá i Vallés titulado "Esperanto", y de nuevo en los números 289-290 otros artículos por los cuales el mencionado colega presentó a los lectores un reportaje sobre el Congreso de Boulogne sur Mer... En otras muchas ciudades españolas, valientes luchadores de la causa pugnaron por establecer nuevos círculos, como en Alicante, donde el Comandante Miguel de Elizaicin, director y fundador de la revista semanal "Museo Exposición", consiguió que ese mismo año, Román Ayza Maquen, Jefe del Estado Mayor de la Sexta División y miembro de la dirección de la "Asociación española para la propaganda del Esperanto", dirigiese dos cursos de Esperanto en la "Escuela para Enseñanza de Alicante" y también en Fomento de las Artes de esa ciudad mediterránea, o como el abogado Emilio Gastón de Zaragoza, que ya pertenecía esa año a la H.S.p.p.E., el cual hizo propaganda en favor del Esperanto en su entorno aragonés.

Publicaciones en Esperanto durante el año 1905

Apareció por primera vez en nuestro país el Anuario de los esperantistas españoles, conteniendo junto con las direcciones de todas las Asociaciones, y sus respectivos Presidentes y Secretarios, también las direcciones de todos los miembros de

esperantistaro, enhavanta kun siaj respektivaj adresoj, kaj nomojn de la Prezidanto kaj Sekretario de ĉiu el ili, ankaŭ la adreson de ĉiuj membroj de la Asocio. En "La Revuo" aperis **La Kristofiguro de la Luno**. Dua premio de la Unua Literatura Konkurso de la Movado, verkita de Vicente Inglada.
En Valencio estis eldonita **Tri ĉapitroj de Don Kiĥoto** de Cervantes, tradukitaj de Bourlet, Inglada. La nura gazeto en Esperanto aperinta ĉiumonate estis "La Suno Hispana", organo de H.S.p.p.E. Alia bulteno publikigita estis "Espero de Katalunio" presita en Ceret (Francio), sed distribuita precipe en hispana Kataluna teritorio, tamen nur aperis tri numeroj.

110. Pujula i Valles, Fco.

1906. Multobliĝas niaj esperantistaj rondoj
En Barcelono, kie je la fino de la antaŭa jaro oni fondis plurajn rondojn esperantistajn, du el ili speciale elstaris en sia propaganda tasko, kiam apenaŭ estis komenciĝinta 1906: "Espero Kataluna", prezidita de Joan Rosals, strato Portaferrisa 30, kies karaktero katalunisma kaj katolika altiris tuj multajn novajn adeptojn, kaj la "Esperantista Grupo Barcelona" kiun prezidis Alfonso Sabadell, Vicprezidanto estis Agustín Muntané, kaj Sekretario Augusto Pierre. Samideano A.Sabadell, apenaŭ reveninte de la Kongreso de Boulogne sur Mer, prelegis ĉe la plej gravaj kulturaj asocioj de Barcelono, klarigante ne nur la romantikan idealismon de Esperanto por la interkompreniĝo de ĉiuj homoj, sed ankaŭ la utilon de la lingvo por efektivaj uzoj de la ĉiutaga vivo.
Bilbao, kie Esperanto ne estis entuziasme akceptita je la unuaj momentoj, ŝanĝis sian opinion subite, danke al la deklaracioj favoraj al ĝi, kiujn en tiu urbo faris la sciencisto Torres Quevedo antaŭ la baska intelektularo. Do, ankaŭ en tiu jaro estis fondita la Grupo Esperantista de Bilbao, kies sidejo situis en strato García Salazar kaj la unua Prezidanto estis Teodoro Elizondo; Vicpredidanto Victor O. Allende, kaj Sekretario Rufino Unzaga. Aliaj urboj kaj vilaĝoj, kiuj en tiu jaro fondis siajn esperantistajn rondojn estis: Burgos, kies prezidanto estis Manuel Esteban, la "Esperantista Grupo de Kartaĥena", kiun prezidis Luis Calandra Lizana.
Same oni fondis novajn E-grupojn en Castellón, Foz, Laguardia (Jaén), Portugalete, Benicarló, Sabadell, Santiago de Compostela, Sestao, Tarancón, Tortosa, kaj eble aliaj kiujn ni malkonas tial ke ili ne estis oficialigitaj.
Speciale menciinda estis la aktivado de niaj samideanoj de La Coruña, Romualdo González y Manuel Monteagudo, kiuj faris pilgrimadon tra Galicio propagandante la Internacian Lingvon Esperanto kaj la pacan idealon de la esperantistoj: dum dek tagoj ili iris de urbo al urbo, de vilaĝo al vilaĝo, predikante nian aferon en propaganda kampanjo. En Vigo ili prelegis en Gimnazio, kaj la sukceson estis plena; poste ili vizitis plurajn urbojn kun simila rezulto, t.e. pretigi la fondon de Esperanta Societo. Fine, ili vizitis la urbon Santiago, kie ili kontaktis kun tieaj fervoruloj de nia afero, kaj kune kun ili organizis plurajn prelegojn en diversaj lokoj.

122. Sancho Izquierdo, M.

esas Asociaciones. En "La Revuo" (La Revista) apareció **La figura de Cristo de la luna**, Segundo premio del Primer Concurso Literario del Mov. Esperantista, cuyo autor fur Vicente Inglada. En Valecia fue editado **Tres capítulos de Don Quijote** de Cervantes, traducidos por Bourlet e Inglada. La única gaceta en Esperanto de aparición mensual fue "La Suno Hispana", órgano de la H.S.p.p.E.
Otro boletín publicado era "Espero Kataluna" impreso en Ceret (Francia), *pero distribuído principalmente en el* territorio catalán español, del cual sin embargo sólo aparecieron tre números.

1906. Se multiplican nuestros círculos esperantistas
En Barcelona, donde a fines del año anterior se fundaron varios círculos esperantistas, dos de ellos destacaron especialmente en su tarea de propaganda, apenas comenzado el año 1906: "Espero Kataluna", presidido por Joan Rosals, en la calle Portaferrisa, 30, cuyo carácter catalanista y católico atrajo al punto muchos nuevos adeptos, y el "Grupo Esperantista de Barcelona" presidido por Alfonso Sabadell; era Vicepresidente Agustín Muntane, y Secretario Augusto Pierre. El colega A.Sabadell, apenas vuelto del Congreso de Boulogne sur Mer, dio conferencias en los más importantes asociaciones culturales de Barcelona, explicando no sólo el ideario romántico del Esperanto para la comprensión de todos los hombres, sino también la utilidad del idioma para los usos efectivos de la vida diaria.
Bilbao, donde el Esperanto no fue entusiásticamente recibido en los primeros momentos, cambió su opinión repentinamente, gracias a las declaraciones favorables a él, que en esa ciudad hizo el científico Torres Quevedo ante la intelectualidad vasca. Así, también en ese año se fundó el Grupo Esperantista de Bilbao, cuya sede se encontraba en la calle García Salazar, y el primer Presidente fue Teodoro Elizondo; Vicepresidente Víctor O. Allende, y Secretario Rufino Unzaga. Otras ciudades y villas, en las que se fundaron en ese año círculos esperantistas fueron: Burgos, cuyo Presidente fue Manuel Esteban; el Grupo Esperantista de Cartagena, que presidió Luis Calandra Lizana.
Igualmente se fundaron Grupos de Esperanto, en Castellón, Foz, Laguardia (Jaén), Portugalete, Benicarló, Sabadell, Santiago de Compostela, Sestao, Tarancón, Tortosa, y posiblemente otros que desconocemos ya que no fueron oficializados.
Especialmente digna de mención fue la actividad de nuestros colegas de La Coruña, Romualdo González y Manuel Monteagudo, los cuales hicieron una peregrinación a través de Galicia haciedo propaganda del Esperanto y del ideal de paz de los esperantistas: durante diez días fueron de ciudad en ciudad, de aldea en aldea, predicando en campaña propagándistica a favor nuestro tema. En Vigo dieron una conferencia en un Instituto de Enseñanza, y el éxito fue completo; después visitaron varias ciudades con parecido resultado, es decir, preparando el establecimiento de una Asociación Esperantista. Finalmente, visitaron la ciudad de Santiago, donde contactaron con los simpatizantes locales del nuestro tema, y junto con ellos organizaron varias conferencias en diversos lugares.

Finiĝo de la Komfort-socio

Verkis: Faustino Castaño Vallina
(Gijón, Hispanio)

Tre ofte dum la lasta tempo la informiloj: presaro, televido, k.a. prezentas la deklaraciojn de ekonomiistoj, politikistoj k.s., kiuj asertas ke finiĝas aŭ elĉerpiĝas tiu modelo de socio, aŭ periodo, nomata **Komfort-Socio**. Pli kaj pli ofte, hispanaj ministroj, kaj eĉ la Registar-Prezidento de nia lando, lasttempe informadas ke alvenas dura etapo por nia ekonomio, kaj ke jam ne plu eblas subteni la sociajn servojn kiuj karakterigis la tiel nomatan **Komfort-Socio**. Surprizige, tiuj pesimismaj anoncoj subite ekkomenciĝis post periodo dum kiu oni optimisme anoncis la aperon de **Nova Internacia Ordo**, kaj oni prezentis tiun novan etapon kiel feliĉa mondo de paco kaj ekonomia prospero.

En tiu ĉi kunteksto konvenas klarigi kio estas, aŭ pli ĝuste, kio estis la Komfort-Socio, kaj kion ĝi signifis dum la kelkaj jardekoj de ĝia ekzistado. La termino venis el la traduko de la anglligva esprimo *Welfare state*, kaj per ĝi oni intencis difini iun konkretan socio-tipon kiu ekzistis ekde la fino de la Dua Mondmilito en Okcidenta Eŭropo, kaj kies specifaj trajtoj estis la socia paco, la plenlaboreco kaj relative alta konsum-socio, samkiel la ekzistado de alta ŝtata interveno en la produktad-procezo kaj fortaj publikaj, ŝtataj, sociaj servoj. Iamaniere la Komfort-socio signifis interkonsento inter la sociaj klasoj, surbaze de *ekonomia disvolviĝo*. La posedantaj klasoj akceptis la redistribuadon, pere de la ŝtato, de la sociaj rentoj favore al la salajroj, kaj fiska politiko serve de tiu celo por certigi la socian pacon. Kiel pago de tiu cedo, la posedantaj klasoj postulis la ne-tuŝeblecon de la fundamentoj de la kapitalisma produktado: la senlima privata propraĵo de la produktad-rimedoj. Sur tiu bazo ili rekonis la politikajn kaj sindikatajn instituciojn de la proletaro. Ĉi tiu, siavice, akceptis tiun politikon de rentoj, kiu ebligis la kreskiĝon de ilia konsum-nivelo, kaj prokrastigis aŭ provizore forgesis la politikan diskutadon de la fundamentoj de la privata kapitalismo, t.e. ili, la laboristoj, prokrastigis la aferon de la socia revolucio, kaj atingis la rekonon de siaj propraj organizaĵoj -partioj, sindikatoj, k.s.- kiuj enkadriĝis en la institucioj de la ŝtato.

Tamen, kiam la popoloj de la malevoluintaj landoj de la Tria Mondo volis partopreni en la ĝuado de la fruktoj de la ekonomia disvolviĝo, al kiu multaj el ili kontribuis per sia nafto kaj aliaj krud-materialoj, oni perceptis la limojn de la Komfort-Socio. Laŭ la

Final de la Sociedad de Bienestar

Faustino Castaño Vallina
(Gijón, España)

Ultimamente a menudo los medios de información: prensa, televisión, etc. publican las declaraciones de economistas, políticos y similares, que aseguran que se termina o agota ese modelo de sociedad, o período, llamado **Sociedad de Bienestar**. Más y más a menudo, ministros españoles, e incluso el Presidente del Gobierno de nuestro país, últimamente informan que llega una dura etapa para nuestra economía, y que ya no es posible sostener durante más tiempo los servicios sociales que caracterizaron la llamada **Sociedad de Bienestar**. Asombrosamente, estos pesimistas augurios comenzaron de repente tras un período durante el cual se anunció con optimismo la aparición de un **Nuevo Orden Internacional**, y se presentaba esa nueva etapa como un mundo feliz de paz y prosperidad económica.

En este contexto conviene aclarar qué es, o más exactamente, que fue la Sociedad de Bienestar, y que significó durante las décadas de su existencia. El término vino de la traducción de la expresión en lengua inglesa *Welfare state*, y por ella se intentaba definir un tipo concreto de sociedad que existió desde el final de la Segunda Guerra Mundial en Europa occidental, y sus rasgos específicos eran la paz social, el pleno empleo y una relativamente alta sociedad de consumo, al igual que la existencia de una alta intervención estatal en el proceso de producción y unos fuertes servicios sociales públicos, estatales. De alguna manera la Sociedad de Bienestar significó el acuerdo entre las clases sociales, sobre la base del *desarrollo económico*. Las clases poseedonras aceptaron la redistribución, por medio del estado, de las rentas sociales en favor de los salarios, y una política fiscal al servicio de ese objetivo para asegurar la paz social. En pago de esa cesión, las clases poseedoras reclamaron la intocabilidad de los fundamentos de la producción capitalista: la propiedad privada ilimitada de los medios de producción. Sobre esa base ellos reconocieron las instituciones políticas y sindicales del proletariado. Este, a su vez, aceptó esa política de rentas, que posibilitó el crecimiento de su nivel de consumo, y aplazó u olvidó provisionalmente la discusión política de los fundamentos del capitalismo privado, es decir, ellos, los trabajadores, aplazaron el tema de la revolución social, y consiguieron el reconocimiento de sus propias organizaciones -partidos, sindicatos, etc.- que se encuadraron en las instituciones del eŝtado.

Sin embargo, cuando los pueblos de los países subdesarrollados del Tercer Mundo quisieron participar en el disfrute de los resultados del desarrollo económico, al que muchos de ellos contribuyeron con su petróleo y otras materias primas, se percibieron los límites de la Sociedad de Bienestar. Según los planes de las clases dominantes del sistema, esos pueblos

planoj de la superregantaj klasoj de la sistemo, tiuj popoloj devus por ĉiam resti en sia mizera stato. Sed en Okcidenta Eŭropo kaj aliaj privilegiitaj zonoj, tiu politiko de la Komfort-Socio ebligis senprecedencan ekonomian disvolviĝon, kiu siavice ebligis relative efike la distribuon favore al la salajroj kaj la atingon de sociaj rajtoj de la laboristaro (sanec-servo, bonfaraj institucioj...), kaj oni atingis situacion de preskaŭ plen-laboreco, kaj la kapitalismo ŝajne akceptis la ŝtatan intervenon en la ekonomia planado. Do tiu interklasa pakto (implicita aŭ eksplicita) generis riĉegan konsumsocion neniam antaŭe ekzistintan.

Estas klare tio ke en Hispanio neniam ekzistis plena **Komfort-Socio** kiel ties de la riĉaj landoj de Okcidenta Eŭropo. Tamen, nedudeble plenregis en nia lando unu el la karakteraĵoj -kaj ne el la malpli gravaj- de la Komfort-Socio, t.e. la plenlaboreco, kaj dum la lastaj jardekoj oni atingis en nia lando ian kontentigan konsum-nivelon.

Sed ĉio-ĉi perdiĝas de nun iompostiom, tiel en Hispanio kiel en la ceteraj Eŭropaj landoj, dum la ekonomia situacio malboniĝas ankaŭ en Usono, Kanado, Japanio... kie ekzistis similtipa konsumsocio. La unuaj indicoj de la ruiniĝo de tiu mondo, estis la likvido de la socialista bloko, de la komunistaj reĝimoj de Orienta Eŭropo. Dum la stabila periodo de la komunista regado, ekzistis en tiuj socialistaj landoj labor-sekureco, kaj estis certigita ankaŭ la klerigado por ĉiu infan(in)o kaj la loĝejo, eĉ se modesta, por ĉiu familio, samkiel la sanecservo por ĉiu civitano. La homoj de tiu socio alkutimiĝis al tiuj rajtoj kaj pensis ke ili estis ne-perdeblaj, kaj sekve ili malaprezis tiujn bonaĵojn kaj emis la konsum-nivelon de la riĉa socio de Okcidenta Eŭropo, tute ne-ebla por ili. Ankaŭ la laboristoj de Okcidenta Eŭropo alkutimiĝis al la Komfort-Socio kaj ne pensis ke tio estis rekta rezulto de la ekzistado de la socialista bloko. Se ne estus ekzistinta la kom.reĝimoj, la kapitalismo de Okcidento ne estus rezigninta pri la redistribuado de la rentoj dum la **Welfare-state**-periodo. Nun jam ne plu ekzistas Sovetunio kaj la Socialista sistemo, do la okcidenta kapitalistaro reprenas sian ekonomian kaj politikan povon, finiĝas la teatraĵo de la Komfor-Socio, kaj la laboristaro -oriente kaj okcidente- restas en tre malfavora situacio.

Nun ni troviĝas en la situacio kiam la laboristklaso kaj aliaj popolaj tavoloj de ĉiuj evoluintaj landoj devas rekonsideri tiun lastan historian periodon kaj reformuli siajn celojn. Fakte, ekde antaŭ proksimume duonjarcento, tiuj klasoj rifuzis plenumi kaj entrepreni la socian revolucion necesa por liberigi la tutan homaron el la ekspluatantaj klasoj.

debían quedar para siempre en su estado de miseria. Pero en Europa occidental y otras zonas privilegiadas, esa política de la Sociedad de Bienestar posibilitó un desarrollo económico sin precedentes, el cual a su vez posibilitó con relativa eficacia la distribución en favor de los salarios y la consecución de derechos sociales para los trabajadores (seguros de enfermedad y otras instituciones de beneficencia), y se alcanzó una situación de casi pleno empleo, y el capitalismo a parecer aceptó la intervención estatal en la planificación económica. Así pues, ese pacto interclasista (implícito o explícito) generó una opulenta sociedad de consumo nunca antes conocida.

Está claro que en España nunca existió una plena **Sociedad de Bienestar** como la de los ricos países de Europa occidental. Sin embargo, indudablemente dominó en nuestro país una de las características -y no de las menos importantes- de la Sociedad de Bienestar, es decir, el pleno empleo, y durante las últimas décadas se alcanzó un satisfactiorio nivel de consumo.

Pero todo esto se pierde desde ahora poco a poco, tanto en España como en el resto de los países europeos, mientras la situación económica empeora también en EE.UU., Canadá, Japón... donde existió una sociedad de consumo del mismo tipo. Los primeros signos de la ruina de ese mundo, fueron la liquidación del bloque socialista, de los regímenes comunistas de Europa oriental. Durante el período estable de la administración comunista, existió en esos países socialistas seguridad en el empleo, y también estaba asegurada la enseñanza para todos los niños, y la vivienda, incluso si modesta, para toda familia, al igual que la seguridad social por todos los ciudadanos. Los hombres de esa sociedad se acostumbraron a esos derechos y pensaron que ya no se podrían perder, y en consecuencia no los apreciaron debidamente y aspiraron al nivel de consumo de la sociedad opulenta de Europa occidental, totalmente inasequible para ellos. También los trabajadores de Europa occidental se acostumbraron a la Sociedad de Bienestar y no pensaron que eso era una consecuencia directa de la existencia del bloque socialista. Si no hubiesen existido los regímenes comunistas, el capitalismo de Occidente no se hubiese resignado a la redistribución de las rentas durante el período del **Welfare-state**. Ahora ya no existe la Unión Soviética y el sistema Socialista, por lo tanto los capitalistas de Occidente retoman su poder político y económico, se termina la comedia de la Sociedad de Bienestar, y los trabajadores -en Oriente y en Occidente- quedan en una situación muy desfavorable.

Ahora nos encontramos en una situación en que la clase trabajadora y otras capas populares de todos los países desarrollados deben reconsiderar ese último período histórico y reformular sus objetivos. De hecho, desde hace aproximadamente medio siglo, esas clases rehusaron realizar y emprender la revolución social necesaria para liberar a toda la Humanidad de

Ili rezignis pri ilia revolucia tasko preze de la komforto de la konsumsocio. Hodiaŭ ili, ni, perdas la komfort-socion, kaj la revolucio restas ne-farita. Eble tiuj klasoj lernos ne perfidi sian mision. La laboristaro de la alte industriigitaj landoj ne kondutis, dum la pasintaj jardekoj, sufiĉe solidarece kun la ekspluatataj homoj de la Tria Mondo. La egoismo kaj malsolidareco de nia ne-revolucia teniĝo, nun iamaniere falas sur ni mem. Dum tiuj lastaj jardekoj, la sola zorgo de la laboristoj de Okcidento estis ke oni plialtigu al ili la salajron por kapabli aĉeti kaj konsumi pli kaj pli da superfluaj aĵoj. Ili (ni) ne zorgis pri la stato de la revoluciaj popoloj de Nikaragvio, Kubo kaj aliaj Amerikaj kaj Afrikaj landoj. Ili ne volis kompreni ke la intereso de la malsatantoj de la mondo -du trionoj el la tuta monda loĝantaro- postulis la senĉesan atakadon al la kapitalisma kaj imperiisma sistemo ĝis ĝia kompleta finruinigo. Kaj kiel dirite, hodiaŭ ni rikoltas la fruktojn de nia malsolidareco. Multaj miloj da afrikanoj kaj aliaj fremduloj el la malriĉa mondo alvenadas al nia landa teritorio fuĝante el la mizero kaj malsato ekzistantaj en ili devenlokoj. Ili pergajnas sian vivon laboregante por ricevi nur mizeran salajron. Tio domaĝas la hispanajn gelaboristojn, ĉar la labordungantoj preferas kontrakti tiujn malmultekostajn afrikanojn kiuj laboras kiel duonsklavoj. En kelkaj Eŭropaj landoj, ne nur en Hispanio, la agrokulturo estas ruinigata tial ke venas el tropikaj landoj multaj fruktaĵoj kaj legomoj kiuj estas tro malmultekostaj pro tio ke prilaboras ilin sklavaj gelaboristoj de tiuj terzonoj. Io simila okazas kun la karbo. La karbo-minejoj de Eŭropo, inter ili tiuj de nia Asturia regiono, devas esti fermataj ĉar nia Eŭropa karbo ne plu estas rentebla. Rezultas malpli kosta la karbo kiu venas el SudAmeriko kaj aliaj malriĉaj terzonoj tial ke en tiuj lokoj prilaboras la karbo-minejojn sklavoj al kiuj oni pagas tre malmulton aŭ neniom. Oni scias ke en la minejoj de Peruo oni igas labori naŭjarajn infanojn sklavigitajn.

Konsiderante ĉi ĉion, oni povas kompreni kiom sarkasme sonas en niajn orelojn la deklaraciojn de niaj maldecaj regantoj kiam ili diras ke ni, la hispanoj, devas esti kapablaj konkuri kontraŭ fremdaj produktantoj. La interna ideo de tiu aserto estas ke la hispanaj laboristoj devas konsenti la malboniĝon de niaj vivkondiĉoj por ke niaj produktaĵoj povu preze konkuri kontraŭ la produktaĵoj de la triamondaj sklavoj.

Resume, por nia eks-riĉa socio de nun la kontraŭdiroj fariĝos pli akraj. Ke ili alportu al ni la instruon, ke ni ne sukcesos liberiĝi sen nia kontribuo al la liberigo de la tuta homaro.

las clases explotadoras. Ellos se resignaron a no proseguir su tarea revolucionaria al precio del bienestar de la sociedad de consumo. Hoy ellos, nosotros, perdemos la sociedad de bienestar, y la revolución queda sin hacer. Posiblemente esas clases aprenderán a no traicionar su misión. La clase trabajadora de los países altamente industrializados no se condujo, durante las pasadas décadas, suficientemente solidaria con los pueblos explotados del Tercer Mundo. El egoismo y la insolidaridad de nuestra postura no revolucionaria, ahora de alguna manera caen sobre nosotros mismos. Durante esas últimas décadas, la única preocupación de los trabajadores de Occidente fue que se subiesen sus salarios para poder comprar y consumir más y más cosas supérfluas. Ellos (nosotros) no se ocuparon del estado de los pueblos revolucionarios de Nicaragua, Cuba y otros países de América y Africa. No quisieron comprender que el interés de los hambrientos del mundo -dos tercios del total de la población mundial- exigía el ataque incesante contra el sistema capitalista e imperialista hasta su completa aniquilación. Y como se dijo, hoy cosechamos los frutos de nuestra insolidaridad. Muchos miles de africanos y otros extranjeros del mundo arruinado llegan a nuestro territorio huyendo de la miseria y el hambre de sus lugares de origen. Ellos se encuentran en la tesitura de ganarse la vida con un trabajo excesivo para conseguir un mísero salario. Eso puede perjudicar a los trabajadores españoles, pues los empresarios preferirán contratar a los más baratos trabajadores africanos que trabajan como semiesclavos. En algunos países europeos, no sólo en España, la agricultura se está arruinando ya que vienen de los países tropicales mucha fruta y legumbres que son muy baratas ya que las trabajan obreros esclavizados de esas zonas. Algo parecido ocurre con el carbón; las minas de carbón de Europa, entre ellas las de nuestra región asturiana, deben ser cerradas ya que nuestro carbón europeo no es rentable. Resulta más barato el carbón que viene de Sudamérica y otras zonas atrasadas puesto que en esos lugares trabajan en las minas esclavos a los que se paga muy poco o nada. Se sabe que en las minas de Perú se hace trabajar a niños de nueve años esclavizados.

Considerando todo esto, resultan sarcásticas las declaraciones de nuestros impresentables gobernantes cuando dicen que nosotros, los españoles, debemos ser capaces de competir contra los productores extranjeros. La idea implícita en esas afirmaciones es que los trabajadores españoles debemos consentir el empeoramiento de nuestras condiciones de vida para qe nuestros productos puedan competir en precio con los productos de los esclavos del Tercer Mundo.

En resumen, para nuestra empobrecida sociedad desde ahora las contradicciones se harán más y más agudas. Que ellas nos traigan la enseñanza, que no conseguiremos liberarnos sin contribuir a la liberación de toda la Humanidad.

Klerigo por la 21-a jarcento en la internaciaj rilatoj

Profesorino Doktorino Maria Rafaela Urueña
Universitato de Valladolido (Hispanio)

Ni hodiaŭ troviĝas en la solena inaŭguro de la 46-a sesio de IKU, ene de la Universala Kongreso de Esperanto, okazanta en ĉi tiu bela mediteranea urbo.

La Mediteraneo estis historie la maro de la eŭropa civilizacio, kaj de la mezepoko, ligilo per kiu disvastiĝis la novaj teknologioj tiam ekzistantaj.

La Tabeloj de Amalfi, en la Salerna Golfo, proksima al Napolo, estis uzataj por la komerco kun Oriento tra la tuta orienta mediteraneo. La libro de la Konsulejo de la Maro, aperinta katalunlingve, en Barcelono, kompilanta la maran kutimjuron de la 13-a jarcento kaj valida ĝis meze de la 19-a, estis uzata de la mediteraneaj navigantoj vojaĝantaj al la nordaj havenoj, kaj tien ili disvastigis ĝian enhavon, kaj per ĝi eĉ ili solvis la plej diversajn marjurajn konfliktojn.

La tiamaj personaj interrilatoj reliefigas la gravan rolon ludita de tiu ĉi maro en la internacia kampo. Ne temis pri hazardaj kontaktoj, sed pri organizitaj grupoj de markomercistoj, kun jura statuso kaj kun reĝaj privilegioj. Evidentigas tiun gravecon jena historia epizodo:

En 1468 okazis en Bruĝo grandioza festo pro la geedziĝo de Karolo, la Granda Duko de Okcidento, kun Margareta de Jorko, filino de Edvardo la 4-a de Anglujo. Neniu mankis en tiu festotago. Olivier de la Marche priskribas tiun pompan eventon kiel imponan defilon de la reprezentantoj de la markomercistoj tuj post la ambasadoroj kaj prelatoj, laŭ rigora ordo. Unue la venecianoj, rajdantaj, elegante ruĝvestitaj kaj portantaj torĉojn, poste la firenzanoj, piede, bluvestitaj kaj same kun torĉoj; poste la hispanoj, 24 rajdantaj markomercistoj violetvestitaj, kun torĉoj, akompanataj de nigrevestitaj paĝioj. La genovanoj, akompanantaj rajdantan belulinon kiu reprezentis la virgulinon kiun Sankta Georgo liberigis el drako, kaj fine la "ostianoj" ankaŭ torĉportantaj. La aŭtoro ne mencias aliajn naciecojn, kiel anglojn kaj francojn, kiuj certe ĉeestis, sed priskribo tiel bunte ilustrita reliefigas la gravecon de la mediteraneaj komercistoj, ĉar en tiu tempo la rango estis tre grava kaj eĉ kaŭzis multnombrajn konfliktojn.

La Renesanco en Hispanio montriĝis per la disvolvo de la presejoj, la disvastiĝo de la humanismo kaj la kleriĝo en ĉiu kampo. Tiel, la presarto diskoniĝis rapide en Hispanio kaj estis en Valencio en 1475, laŭ

Educación para el siglo XXI en las relaciones internacionales

Profesora Doctora María Rafaela Urueña
Universidad de Valladolid (España)

Nos encontramos hoy en la solemne inauguración de la 46-a sesión de IKU, dentro del Congreso Universal de Esperanto, que tiene lugar en esta bella ciudad mediterránea.

El Mediterráneo fue históricamente el mar de la civilización europea, y de la del medioevo, vía de enlace por la que se difundieron las nuevas tecnologías entonces existentes.

La Tablas de Amalfi, en el Golfo de Salerno, cerca de Nápoles, fueron utilizadas para el comercio con el Oriente a través de todo el oriente mediterráneo. El libro del Consulado del Mar, que apareció en lengua catalana, en Barcelona, compilando el derecho consuetudinario marítmo del siglo XIII y válido hasta mediados del siglo XIX, fue utilizado por los navegantes mediterráneos que viajaban a los puertos del norte, y allí difundieron su contenido, y por su medio resolvieron los más diversos conflictos de derecho marítimo.

Las relaciones personales de esa época pusieron de relieve el importante papel jugado por este mar en el campo internacional. No se trató de contactos casuales, sino de grupos organizados de comerciantes marítimos, con un estatuto jurídico y con privilegios reales. Se hace evidente esa importancia en el siguiente episodio histórico:

En el año 1468 tuvo lugar en Brujas una grandiosa fiesta por la boda de Carlos, el Gran Duque de Occidente, conn Margarita de York, hija de Eduardo IV de Inglaterra. Nadie faltó en esa fiesta. Olivier de la Marche describe ese acontecimiento pomposo como un imponente desfile de los representantes de los comerciantes marítimos justamente detrás de los embajadores y prelados, según un riguroso orden. Primero los venecianos, cabalgando, elegantemente vestidos de rojo y portando antorchas, después los florentinos, a pie, vestidos de azul e igualmente con antorchas; después los españoles, 24 comerciantes marítimos cabalgando vestidos de color violeta, con antorchas, acompañados de pajes vestidos de negro. Los genoveses, acompañados de una bella a caballo que representaba la virgen a la que San Jorge liberó del dragón, y finalmente los "ostianenses" también portando antorchas. El autor no menciona otras nacionalidades, como ingleses y franceses, que ciertamente asistieron, pero una descripción tan coloridamente ilustrada pone de relieve la importancia de los comerciantes mediterráneos, ya que en esa época el rango era muy importante e incluso originó numerosos conflictos.

El Renacimiento en España se se evidenció por el desarrollo de las imprentas, la difusión del humanismo

pruvita dato, kie oni presis la unuan libron aperintan en la ibera duoinsulo, ĝuste en la presejo de Lamberto Palmart, kaj temis pri la libro titolita "Comprehensorium" kvankam estas certa la ekzisto, tri jarojn pli frue, de diversaj presejoj en Valencio, Zaragozo, Barcelono kaj Segovio. En 1490 oni publikigis en Valencio la faman verkon "Tirant lo Blanc" (Tiranto la blankulo), verkita katalunlingve. La disvastiĝo de ĉi tiu libro estis tiel granda, ke Cervantes en D.Kiĥoto mencias ĝin kiel "la plej bonan libron de la mondo". Jam en 1513 estis starigitaj en Valencio dek tri presejoj kaj oni povas certigi ke oni eldonis librojn en la tuta Hispanio, kaj oni ne presis pliajn, ĉar leĝo de 1502 limigis la presadon submetante ĝin al diversaj leĝaj permesoj. Fakte oni presis ĉi tie la "moralajn fabelojn" de Samaniego kaj aliajn gravajn verkojn de diversaj aŭtoroj, inter ili de Luis Vives.
Se ni pensas pri humanismo, ni ne povas forgesi ke en 1500 estis fondita la valencia universitato, kaj ni devas mencii la mondkonatan personecon de Luis Vives, pri kiu mi poste parolos.

Nu: ĝuste en ĉi tiu kulturfokuso enkadriĝas la nunjara Kongreso. La temo de nia nuna kongreso estas "klerigo por la 21-a jarceto" kaj certe dum la kongreso ni havos okazon aŭskulti fakajn prelegojn pri ĝi, fare de elstaraj samideanoj, kaj debati pri la plej diversaj aspektoj de tiu aktuala kaj interesa temo. Sed permesu al mi nun pripensi laŭtvoĉe kian klerigon ni deziras por la venonta jarcento en la kadro de nia ĉiam pli internacia socio.
Se ni rigardas la nunan situacion de la mondo, fakte tiu antaŭvido ne estas facila. Sed utopio ankaŭ povas esti utila, ĉefe kiam la malfacilaĵoj estas grandaj.
La klerigo por la venonta jarcento devus iri en tri direktojn: klerigo al internacieco, al toleremo kaj konsekvence, al paco. La tri aspektoj estas malfacilaj kiam militoj svarmas en multaj punktoj de la terglobo, eĉ en la koro de nia Eŭropo, kiuj afliktas la animon de la homoj kaj malebligas rigardi la nunan momenton senpartie.
Tamen, ni klopodos superrigardi la tendencojn de nia internacia sistemo je la fino de la 20-a jarcento. Kio estis vere elstara en la nuna jarcento?
Surbaze de eŭropisma Internacia Juro, ni sukcesis munti hodiaŭ tutmondan sistemon, ĉar nia jarcento estis signifa pro la disvolvo de la principo pri memdecido de la popoloj, kaj konsekvence pro la naskiĝo de pli ol cent sendependaj ŝtatoj. La Ĉarton de la Unuiĝintaj Nacioj subskribis nur 51 ŝtatoj en 1945, sed hodiaŭ apartenas preskaŭ 180 ŝtatoj al tiu universala organizo kun tre malsimila situacio rilate sian evoluon kaj ekonomisistemon, kio starigas problemojn pri minoritatoj kaj pri landlimoj, inter

y la cultura en todos los campos. Así, el arte de la imprenta se difundió rápidamente en España y fue en Valencia en el año 1475, según una fecha demostrada, donde se imprimió el primer libro que apareció en la Península Ibérica, justamente en la imprenta de Lamberto Palmart, y se trataba del libro titulado "Comprehensorium" aunque es cierta la existencia, tres años antes, de diversas imprentas en Valencia, Zaragoza, Barcelona y Segovia. En el año 1490 se publicó en Valencia la famosa obra "Tirant lo Blanc" (Tirante el blanco), escrita en lengua catalana. La difusión de este libro fue tan grande, que Cervantes en el Quijote lo menciona como "el libro más bueno del mundo". Ya en el año 1513 se establecieron en Valencia trece imprentas y se puede asegurar que se editaron libros en toda España, y no se imprieron más, ya que una ley de 1502 limitó la impresión sometiéndola a diversos permisos legales. De hecho se imprimieron aquí las "fábulas morales" de Samaniego y otras importantes obras de diversos autores, entre ellos de Luis Vives.
Si pensamos sobre humanismo, no podemos olvidar que en 1500 fue fundada la universidad de Valencia, y debemos mencionar la mundialmente conocida personalidad de Luis Vives, acerca del cual hablaré después.

Pues bien: justamente en este foco cultural se encuadra el Congreso de este año. El tema de nuestro actual congreso es "educación para el siglo XXI" y ciertamente durante el congreso tendremos ocasión de escuchar conferencias especializadas sobre él, a cargo de distinguidos colegas, y debatir sobre los más diversos aspectos de ese tema actual e interesante. Pero permitidme ahora pensar en alta voz sobre qué tipo de educación deseamos para el siglo que viene en el cuadro de nuestro orden cada vez más internacional.
Si miramos la situación internacional del mundo, de hecho esa previsión no es fácil. Pero la utopia también puede ser útil, principalmente cuando las dificultades son grandes.
La educación para el siglo que viene debería ir en tres direcciones: educación para el internacionalismo, la tolerancia y en consecuencia, la paz. Los tres aspectos son difíciles cuando las guerras abundan en muchos puntos del globo terrestre, e incluso en el corazón de nuestra Europa, que afligen el ánimo de los hombres e impiden mirar el momento actual imparcialmente.
Sin embargo, procuraremos contemplar las tendencias de nuestro sistema internacional al fin del siglo XX. ¿Qué es verdaderamente destacado en el siglo actual? Sobre la base del Derecho Internacional europeísta, conseguimos montar hoy un sistema mundial, ya que nuestro siglo fue significativo por el desarrollo del principio de autodeterminación de los pueblos, y en consecuencia por el nacimiento de más de cien estados independientes. La Carta de las Naciones Unidas fue firmada por sólo 51 estados en 1945, pero hoy pertenecen casi 180 estados a esa organización universal con una situación muy diferente en lo que se refiere a su evolución y sistema económico, lo que establece problemas sobre minorías y sobre fronteras,

aliaj.
Ni vivas en mondo de ŝtatoj-nacioj, kuniĝantaj pli kaj pli intense ene de regionaj organizoj, eĉ kun integriĝa tendenco, kia estas la Eŭropa Komunumo. Sed ni samtempe scias ke senlima suvereneco estas kontraŭa al realigado de la Internacia Juro, kaj ni konstatas refloron de la rajtoj de la popoloj, vivantaj ene de ŝtato, al propra kaj alies agnosko kiel vera estonta subjekto de Internacia Juro.

La homaj rajtoj eniris en la koron de la internaciaj rilatoj, per Deklaracioj en ĉiuj kontinentoj, kvankam ni konscias ke la realigado de tiuj homrajtoj ankoraŭ ne efektiviĝas en granda parto de la planedo. Tamen, la aktuala misplenumo de tiuj rajtoj ne pravigas pesimismon nek forlason. La homvaloroj estas la nuraj kiuj povas atingi universalan interkonsenton. Ili estas la kerno de la juro kaj de la paco.

Ni venas nun al alia ero de la temo kiu nin okupas: Nuntempe ni konscias pri gravaj ŝanĝoj en la rilatoj inter la homo kaj la naturo. La publika opinio kaj la lastaj sciencaj malkovroj reliefigas la gravecon de ekologio por la postvivado de nia planedo, malsana pro la polurado kaj malsana pro la subevoluo. Tion oni konstatis en la pasintjara kunsido en Rio de Janeiro, okaze de la Konferenco de la Unuiĝintaj Nacioj pri Hommedio kaj Evoluo, kie oni diskutis pri la klimatŝanĝoj, la biodiverseco, la senarbigado kaj pri la interrilatoj inter tiuj problemoj kaj la subevoluo.
Kian planedsituacion ni deziras lasi al la venontaj generacioj?
Vere la intereso pri ekologio estas freŝdata, kaj la 21-a jarcento devos solvi tiujn problemojn pli precize ol tio kio okazas nun kaj per devigaj internaciaj traktatoj. La protektado de la medio ne povas esti konsiderata izolite, ĉar la polurado ne konas landlimojn kaj koncernas la tutan homaron, ĉar ne nur la tersurfaco kaj la maroj poluriĝas, sed la aero kaj eĉ la stratosfero. La 21-a jarcento devas esti pli ekologia ol nia epoko.
Scienco kaj teknologio ludas gravan rolon en nia ĉiutaga vivo. La amaskomunikiloj informas la tutan mondon trans landlimoj. Sed kiajn mesaĝojn ili alportas? Ĉu ili estas ĉiukaze veraj? Kia lingvo superregas la informteknologion? Tiuj transnaciaj rilatoj postulas urĝan juran reguladon.
La Internacia Juro, do, devas nepre respondi tiujn proponojn aŭ ĝi ne estos ludanta la rolon kiun la historio postulas. Ni observas veran ŝanĝon de la Internacia Juro, kies konsekvencoj estas ankoraŭ ne antaŭvideblaj. Ĉu krizo de la Internacia Juro? Ni diru pli bone ke ĝi funkcias ene de kriza mondo. La solvo ne povas veni per nova prilaboro de novaj reguloj,

entre otros.
Vivimos en un mundo de Estados naciones, más y más intensamente juntos dentro de organizaciones regionales, incluso con tendencias de integración, como es la Comunidad Europea. Pero a la vez sabemos que una soberanía ilimitada es contraria a la realización del Derecho Internacional, y constatamos un reflorecimiento de los derechos de los pueblos, que viven dentro de un Estado, al reconocimiento propio y de otros como verdadero sujeto futuro de Derecho Internacional.

Los derechos humanos entraron en el corazón de las relaciones internacionales, por medio de Declaraciones en todos los continentes, aunque somos conscientes de que la realización de esos derechos humanos aún no tienen efectividad en gran parte del planeta. Sin embargo, el incumplimiento actual de esos derechos no justifican ni pesimismo ni abandono. Los valores humanos son los únicos que pueden alcanzar un acuerdo internacional. Ellos son el núcleo del derecho y de la paz.

Llegamos ahora a otro componente del tema que nos ocupa:
Actualmente somos conscientes de los importantes cambios en las relaciones entre el hombre y la naturaleza. La opinión pública y los últimos descubrimientos científicos ponen de relieve la importancia de la ecología para la pervivencia de nuestro planeta, enfermo por la polución y enfermo por el subdesarrollo. Se constató eso en la reunión de Río de Janeiro del año pasado, con ocasión de la Conferencia de las Naciones Unidas sobre Medio ambiente humano y Desarrollo, donde se discutió sobre los cambios climáticos, la biodiversidad, la deforestación y sobre las relaciones entre esos problemas y el subdesarrollo.
¿Qué situación planetaria deseamos dejar a las siguientes generaciones?
Verdaderamente el interés sobre la ecología es reciente, y el siglo XXI deberá resolver esos problemas con más precisión de lo que ocurre ahora y por medio de tratados internacionales vinculantes. La protección del medio no puede ser considerada aisladamente, ya que la polución no conoce fronteras y concierne a toda la humanidad, ya que no sólo la superficie terrestre y los mares se polucionan, sino el aire e incluso la estratosfera. El siglo XXI debe ser más ecológico que nuestra época.
La ciencia y la tecnología juegan un importante papel en nuestra vida cotidiana. Los medios de comunicación de masas informan a todo el mundo a través de las fronteras. Pero ¿qué mensajes traen? ¿Son veraces en todos los casos? ¿Qué lengua domina la tecnología de la información? Esas relaciones internacionales requieren una urgente regulación jurídica.
El Derecho Internacional, por tanto, debe responder indefectiblemente esas propuestas o no será jugado el papel que la historia exige. Observamos un verdadero cambio en el Derecho Internacional, cuyas consecuencias son aún imprevisibles. ¿Crisis del

sed ankoraŭ pli malfacile, ŝanĝante la strukturojn de la internacia jurordo en siaj intimaj filozofiaj kaj politikaj bazoj.
Aliflanke en la venonta jarcento oni devas esti pli toleremaj. Ni konstatas ke laŭlonge de la historio ĉiam ekzistis toleremaj homoj, kelkaj el ili konataj, aliaj nekonataj, kiuj serĉis la pacon per la toleremo. Tiel, ni trovas homojn kiajn Leon Tolstoi, Kant, Dunant, Ghandi, Briand, Martin Lutero King, kaj el inter ili ni devas reliefigi la personecon de valencia humanisto, nome Luis Vives. Luis Vives naskiĝis en Valencio en la 15-a jarcento kaj loĝis en Flandrio ĝis sia morto. Li ĉiam donis ekzemplon de toleremo kaj pacamo.
La situacio en Eŭropo estis kompatinda, komenciĝis la religiaj militoj, konkuris la Imperiestroj Karolo la 1-a de Hispanio kaj 5-a de Germanio, kaj Francisko la 1-a de Francio, kaj la turkoj minacis la eŭropajn landlimojn. La elekto de Papo trovis tiom da malfacilaĵoj ke estis antaŭvidebla nova ĥaoso: la skismo. En tiu etoso Vives skribas al sia amiko Adriano de Utrecht leteron titolitan "Pri la tumulta situacio en Eŭropo" kie li disvolvas sian pacisman sintenon, konsiderante ke la Papo devus klopodi atingi la pacon. La titoloj de ĉiuj liaj verkoj respegulas la toleremon: "Pri homa interkonsento kaj malakordo" "Pri pacigo", petante la mediacion de la reĝoj de la grandaj tiutempaj imperioj por atingi la pacon, ktp.
Sed Vives ĉiam aplikas la aristotelan koncepton pri solidareco, kiun uzis ankaŭ ĉiuj elstaraj filozofoj kaj teologoj de la Hispana Skolo pri Naturjuro de la 15-a kaj 16-a jarcentoj.
Ekde Francisko de Vitoria, kreinto de la Intergenta Juro, kiu de sia katedro en Salamanka parolis pri la sociema homnaturo, ĝis la kreinto de la moderna Internacia Juro, Hugo Grotius, ĉiuj parolis pri toleremo en la intergentaj rilatoj.
Ankaŭ Erasmo, amiko de Vives, jam laca, proksima al sia morto, maltrankvila pro la politikaj luktoj kaj religiaj konfliktoj, kiujn li ne povis eviti malgraŭ siaj klopodoj per la plumo, la parolo kaj la agado, volas lasi mesaĝon pri toleremo. La Tridentina Koncilio, kiu devis reorganizi la rilatojn inter la romkatolika eklezio kaj aliaj konfesioj, ne povis trafi la unuecon. Sed Erasmo pensas ke estus utile kunvenigi la plej moderajn reprezentantojn de la du ĉefaj kristanaj konfesioj.

Jam en la nuna jarcento, Ghandi estis ne nur apostolo de la neperforto, sed ankaŭ internaciisto, kiel pruvas lia jena aserto: "La neperforto estas sen esceptoj supera al la perforto, tio estas, la forto kiun havas neperforta homo estas ĉiam pli granda, ol tiu kiun li havus se li militus" "Se ni estas vere pacaj homoj,

Derecho Internacional? Digamos mejor que él funciona dentro de un mundo en crisis. La solución no puede venir por medio de una nueva elaboración de reglas nuevas, sino más difícil todavía, cambiando las estructuras del orden jurídico internacional en sus íntimas bases filosóficas y políticas.
Por otra parte en el siglo que viene se debe ser más tolerantes. Constatamos que a lo largo de la historia siempre existieron hombres tolerantes, algunos de ellos conocidos, otros desconocidos, que buscaban la paz por la tolerancia.
Así, encontramos hombres tales como León Tolstoi, Kant, Dunant, Ghandi, Briand, Martin Lutero King, y de entre ello debemos poner de relieve la personalidad de un humanista valenciano: Luis Vives. Luis Vives nació en Valencia en el siglo XV y vivió en Flandes hasta su muerte. El siempre dio ejemplo de tolerancia y amor a la paz.
La situación en Europa era digna de compasión, comenzaban las guerras de religión, competían los emperadores Carlos I de España y V de Alemania, y Francisco I de Francia, y los turcos amenazaban las fronteras europeas. La elección de un Papa encontró tantas dificultades que se preveía un nuevo caos: el cisma. En ese ambiente Vives escribe a su amigo Adriano de Utrecht una carta titulada "Sobre la tumultuosa situación en Europa" donde desarrolla su postura pacifista, considerando que el Papa debería procurar alcanzar la paz. Los títulos de todas sus obras reflejan la tolerancia: "Sobre el acuerdo y el desacuerdo humano" "Sobre pacificación", pidiendo la mediación de los reyes de los grandes imperios de aquella época para alcanzar la paz, etc.
Pero Vives siempre aplica el concepto aristotélico acerca de la solidaridad, que utilizaron también todos los distinguidos filósofos y teólogos de la Escuela Española sobre Derecho Natural de los siglos XV y XVI.
Desde Francisco de Vitoria, creador del Derecho Intergentes, que desde su cátedra en Salamanca habló sobre la tendencia social de la naturaleza humana, hasta el creador del Derecho Internacional moderno, Hugo Grotius, todos hablaron acerca de tolerancia en las relaciones inter-gentes.
También Erasmo, amigo de Vives, ya cansado, próximo a su muerte, intranquilo por las luchas políticas y conflictos religiosos, que él no pudo evitar a pesar de sus intentos por medio de la pluma, la palabra y la acción, quiere dejar un mensaje de tolerancia. El Concilio de Trento, que debió reorganizar las relaciones entre la Iglesia Católca y otras confesiones, no pudo alcanzar la unidad. Pero Erasmo piensa que sería útil reunir a la más moderados representantes de las dos principales confesiones cristianas.

Ya en el siglo actual, Ghandi fue no sólo un apóstol de la no-violencia, sino también un internacionalista, como lo demuestra su afirmación: "La no-violencia es sin excepciones superior a la violencia, es decir, la fuerza que tiene un hombre no violento es siempre más grande, que la que tendría si guerrease" "Si somos verdaderamente hombres pacíficos, y miles de

kaj miloj da personoj estas pacemaj, ni atingos la plej grandan moralan forton en la mondo kaj aliaj aliĝos al nia frata mesaĝo."

Aliaj toleremaj homoj trovis la vojon al pacismo per la okazintajoj de sia propra vivo. Tiel, Henri Dunant, ĝeneva bankisto, kiu en la batalo de Solferino en 1859-a restis kortuŝita vidante la kruelecon de la batalo kaj tial li decidis dediĉi sian vivon al la humanigo de la militsuferoj. Li, dank' al sia reputacio kaj mono, fondis la Ruĝan Krucon, sed dum jaroj li vivis mizere kaj eĉ mortis en publika sviisa restadejo, jam post lia ricevo de la Nobelpremio.

Same okazis al nia kara Doktoro Zamenhof, kiu naskiĝis meze de streĉa internacia situacio. La franc-prusa milito kaj la berlina kongreso de 1878 estigis danĝeran epokon konatan kiel tiun de la "armita paco". Li komprenis ke sen toleremo la vivo ne havas sencon por atingi la pacon, kaj kvankam kreinto de internacia lingvo, li havis tute klare la ideon ke Esperanto ne devas esti nur "lingvo". Por Zamenhof mondlingvo ne estis nura celo, sed rimedo por pli harmonia homaro, kaj tiel li tion reliefigis en la Universalaj Kongresoj de Ĝenevo kaj Kembriĝo. Jen la ĉiam aktuala senco de la "interna ideo" de la esperantismo, kiun ni neniam devas flankelasi.

Kaj, kio pri la paco?

Nia jarcento komenciĝis penante fiksi kondutregulojn okaze de milito. La internaciaj rilatoj estis regataj de la eŭropaj aliancoj, celantaj atingi fortekvilibron por korekti la senliman superregnon de ununura ŝtato. Sed rigardante la aliron al la 21-a jarcento, ni konstatas ke en la kompleksa nuntempa mondo, la koncepto de ekvilibro ne plu validas, ĉar ĝi kondukis nin al sistemo starigita post la dua Mondmilito, kun la superregado de la mondo fare de du superpotencoj.

La unua klopodo krei internacian sekurecan sistemon ene de la Ligo de Nacioj fiaskis kaj la Unuiĝintaj Nacioj, post la 2-a mondmilito, fiksis en sia Ĉarto pli konkretan regulojn kaj sistemon kiu tamen ne ĉiam korekte funkciis pro la vetorajto de la grandaj potencoj ene de la Sekureca Kosilio.

Sed post fino de la tiel nomata "malvarma milito", la U.N. ekludas gravan rolon, pli efikan ol antaŭe, kaj estas vokita iĝi ilo de paco kaj de internacia kunlaboro, kiu savgardos la interesojn de grandaj kaj malgrandaj ŝtatoj.

Ekzistas ankaŭ novaj eblecoj interaktivaj ene de la tutmonda organizo. Temas pri la Neregistaraj Organizoj, kiuj en la pasinteco agis ĉefe en Usono kaj en Eŭropo, sed kiuj nun ekzistas en la tuta mondo. Ili estas pli sendependaj por plenumi siajn celojn kaj agi ene de internaciaj organizoj.

personas son pacíficas, alcanzaremos la más grande fuerza moral en el mundo y otros se adherirán a nuestro mensaje fraternal."

Otros hombres tolerantes encontraron el camino al pacifismo por los acontecimientos de su propia vida. Así, Henri Dunant, banquero genovés, que en la batalla de Solferino en 1859-a quedó impresionado viendo la crueldad de la batalla y por eso decidió dedicar su vida a la humanización de los sufrimientos de guerra. El, gracias a su reputación y dinero, fundó la Cruz Roja, pero durante años vivió miserablemente e incluso murió en una residencia pública suiza, ya tras recibir el Premio Nóbel.

Lo mismo le ocurrió a nuestro querido Doctor Zamenhof, que nació en medio de una tensa situación internacional. La guerra franco-prusiana y el congreso de Berlín de 1878 dio lugar a una peligrosa época conocida como la "paz armada". El comprendió que sin tolerancia la vida no tiene sentido para alcanzar la paz, y aunque creador de una lengua internacional, él tuvo totalmente clara la idea que Esperanto no debe ser sólo una "lengua". Para Zamenhof una lengua mundial ne es únicamente un objetivo, sino un medio para una humanidad más armoniosa, y así lo puso de relieve él en los Congresos Universales de Ĝénova y Cambridge. He ahí el siempre actual sentido de la "interna ideo" (idea interna) del esperantismo, que nosotros nunca debemos dejar de lado.

Y, ¿sobre la paz, qué?

Nuestro siglo comenzó intentando fijar normas de conducta con ocasión de guerra. Las relaciones internacionales fueron reguladas por las alianzas europeas, que perseguían alcanzar un fuerte equilibrio para corregir la ilimitada supremacía de un solo Estado. Pero mirando la llegada al siglo XXI, constatamos que en el complejo mundo actual, el concepto de equilibrio ya no sirve, ya que nos condujo al sistema establecido tras la segunda Guerra Mundial, con la supremacía de dos potencias sobre el mundo.

El primer intento de crear un sistema de seguridad internacional dentro de la Liga de Naciones fracasó y las Naciones Unuidas, tras la segunda guerra mundial, fijaron en su Carta unas reglas más concretas y un sistema que sin embargo no siempre funcionó correctamente por el derecho de veto de las grandes potencias dentro del Consejo de Seguridad.

Pero tras el final de la llamada "guerra fría", las NN.UU. juegan un importante papel, más eficaz que anteriormente, y están llamadas a hacerse instrumento de paz y de colaboración internacional, que salvaguardará los intereses de los Estados grandes y pequeños.

Existen también nuevas posibilidades interactivas dentro de la organización mundial. Se trata de la Organizaciones no gubernamentales, que en el pasado actuaron principalmente en EE.UU. y en Europa, pero que ahora existen en todo el mundo. Ellas son más independientes para realizar sus objetivos y actuar dentro de organizaciones internacionales.

En este sentido, también la Asociación Universal de Esperanto debe jugar un papel más importante que

TURKIO-vojaĝo

Turkio situas sur du kontinentoj. La lando havas areon de 780.000 kvadrataj kilometroj, el kiuj 97 procento troviĝas en Anatolio (Malgrad-Azio) kaj 3 procento en Eŭropo en sud-orienta parto de Balkana Montaro (Orient-Tracio). Krom la Marmara Maro du markoloj, Dardaneloj kaj Bosforo, dividas la partojn. El la turkaj landlimoj 75 procento estas maroj. En la nordo la Nigra Maro, en la okcidento Egeo, en la sudo Mediteraneo. Komunajn landlimojn Turkio havas kun sep landoj: GOS-landoj, Iranio, Sirio, Cipro, Greklando kaj Bulgario.

La enloĝantaro nombras 56,5 milionojn, el kiuj pli ol la duono loĝas en la kamparo. La ĉefurbo estas Ankaro. La plej granda urbo estas Istambulo, kie oni facile rekonas la influon de ambaŭ kontinentoj. Aliaj signifoplenaj urboj estas: Izmiro, Bursa kaj kreskiĝanta Adana.

Agrikulturo kaj industrio zorgas por pli ol 50% de la enspezaro. La plej gravaj eksportproduktoj estas: kotono, tabako, grenoj, teksajoj, fruktoj, aveloj, tapiŝoj kaj produktoj de la brutbredado. Unu triono de la lando ekzistas el kulturita tero. El la tero produktiĝas i.a. kupro, ferminaĵo, mangano, ŝtonkarbo kaj oleo.

Krom la turkan oni parolas la kurdan kaj la araban lingvojn. Cetere en la nordo kaj oriento oni komprenas la germanan lingvon kaj en la feriregionoj, precipe en la sudo kaj okcidento, multaj parolas la anglan.

Temperaturoj estas en la nordo ĝis 24 gradoj, mezlande montaraj, kaj en la sudo kaj okcidento regas mediteranea klimato.

La plej alta monto estas Ararat, 5165 metrojn.

En Turkio oni trovas ambaŭ, Orienton kaj Okcidenton. Favore al la turistoj montriĝas eŭropa komforto en la okcidento kaj en la mediteranea sudo, feliĉe ankoraŭ ĉiam miksita kun la neimagebla ĉarmo. En Oriento la eŭropa parto karakterizas la pejzaĝon vastaj kampoj, kie oni kulturas heliantojn, tabakon kaj maizon.

La azia parto konsistas el la Altebenaĵo de Anatolio, borderita per la Pont-Montaro en la nordo kaj la Taŭrusa montĉeno en la sudo. Grandaj lagoj kaj altegaj, ne plu aktivaj, vulkanoj montras krudan montpejzaĝon. La homoj prilaboras la teron kiel la praavoj faris, kaj ofte loĝas en simplaj domoj.

En la orienta parto troviĝas Turka-Kurdio. Tie oni vivas vere senlukse. 'Subtegmentaĵoj' faritaj el staplitaj ŝtonoj aŭ argilaj muroj, tegmentoj kovritaj per 'bovodiskoj', kiuj en la vintro ŝirmas kontraŭ la malaltaj temperaturoj (ĝis minus 50 gradoj!) kaj kiuj krome ofte estas la nura brula materialo.

Multaj turkoj laboras en la ferindustri-landoj de okcidenta Eŭropo kiel ankaŭ en la riĉaj olelandoj en Mez-Oriento. Jam sole en Germanio hodiaŭ laboras pli ol 1,5 milionoj da turkoj. Kulturaj problemoj ekestas, precipe kiam ekster la gepatra lando naskiĝintaj infanoj venas en la gepatran landon. Estas malfacile por ili adaptiĝi al la normoj kaj konvencioj de la tradicia Turkio.

Ankaŭ la turismo, kiu pli kaj pli fariĝas nemalgrava apogilo por la turka ekonomio, povos konduki al

Viaje a TURQUIA

Turquía está situada sobre dos continentes. El país tiene una superficie de 780.000 kilómetros cuadrados, de los cuales el 97 por ciento se encuentra en Anatolia (Asia Menor) y el 3 por ciento en Europa, en la parte sudoriental de la Cordillera Balcánica (Tracia Oriental). Además del Mar de Mármara, dos estrechos: los Dardanelos y el Bósforo, separan ambas partes. El 75 por ciento de las fronteras turcas son mares. Al norte el Mar Negro, al Oeste el Egeo, al sur el Mediteraneo. Turquía tiene fronteras comunes con siete paises: países de la CEI, Irán, Siria, Chipre, Grecia y Bulgaria.

La población alcanza los 56,5 millones, de los cuales más de la mitad viven en el campo. La capital es Ankara. La ciudad mayor es Estambul, donde se reconoce fácilmente la influencia de ambos continentes. Otras ciudades muy significativas son: Esmirna, Bursa y la creciente Adana.

La agricultura y la industria proporcionan más del 50% de los ingresos nacionales. Los productos de exportación más importantes son: algodón, tabaco, cereales, textiles, frutas, avellanas, tapices y productos de la ganadería. Una tercera parte del país vive de la tierra cultivada. De la tierra se extrae, entre otros, cobre, mineral de hierro, manganeso, hulla y petróleo.

Además de la lengua turca se habla kurdo y árabe. Por lo demás, en el norte y oriente se comprende el alemán, y en las regiones de veraneo, principalmente en la sur y occidente, muchos hablan inglés.

Las temperaturas en el norte son de hasta 24 gradoj, en el centro del país hay un clima de montaña, y en el sur y oeste domina un clima mediterráneo.

El monte más alto es el Ararat, con 5165 metros.

En Turquía se encuentran el Oriente y el Occidente. En atención a los turistas se dispone de confort al estilo europeo en la zona Este y en el sur junto al Mediterráneo, por suerte combinado también con el inimaginable encanto oriental. En la zona oriental la parte europea se caracteriza por paisaje de vastos campos, en los que se cultivan tubérculos, tabaco y maiz.

La parte asiática está constituída por la Meseta de Anatolia, bordeada por la Cordillera del Ponto en el norte y la cadena montañosa del Taurus en la sur. Grandes lagos y altísimos, inactivos, volcanes muestran un crudo paisaje de montaña. Los hombres cultivan la tierra como lo hacían sus antepasados, y muchos de ellos viven en casas muy sencillas.

En la parte oriental se encuentra el Kurdistán Turco. Allí se vive verdaderamente sin lujo. 'Subterráneos' hechos a base de piedras apiladas o de muros de arcilla, techos cubiertos con boñigas, que en invierno protegen de las bajas temperaturas (¡hasta de 50 grados bajo cero!) y que además a menudo son el único material combustible de que disponen.

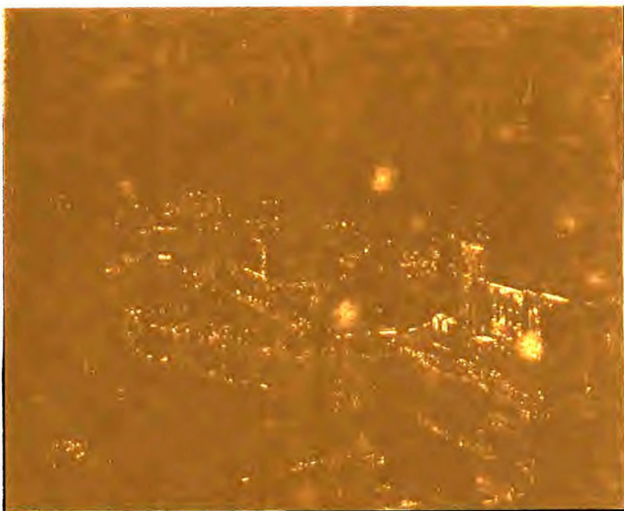
Muchos turcos trabajan en los países metalúrgicos de Europa occidental, como también en los ricos países petrolíferos de Oriente Medio. Ya sólo en Alemania trabaja hoy más de un millón y medio de turcos. Aparecen problemas culturales, principalmente cuando los niños nacidos fuera de la patria de sus padres van al país de éstos. Para ellos es muy difícil adaptarse a las normas y convenciones de la Turquía tradicional.

También el turismo, que cada vez más va constituyendo un apoyo nada despreciable para la economia turca, puede conducir a una normalización de los cambios.

normŝanĝiĝoj.
Turkio havas longan, tre interesan historion. Trovitaj estas iloj, kiuj montras, ke homoj jam loĝis en Anatolio en la Mez-Paleolitiko (100.000-40.000 a.K.). Turkio estas la lando de Tigriso kaj Eŭfrato, kie antaŭ 5000 jaroj komenciĝis la bronza epoko, de la Hetita potenco ĉirkaŭ 1600 a.K., de la Troja batalo, Efezo kaj Pergamo, Hatuso kaj Cesareo. La lando de la Ora Bizantio, kaj ankaŭ la Selsjukoj, la krucmilitiroj kaj la osmana imperio, la lando de la reformisto Mustafa Kemal, kiu de 1923 ĝis lia morto en 1938 modernigis la landon, evoluigis la agrokulturon kaj industrion, kaj tiom multe faris por la emancipado de la homoj, ke ĉiu turko havas varman respekton kaj estimon por la granda 'Ataturk' (=patro de la turkoj).
Nokta pertrajna veturado ebligas troviĝi frumatene en Munkeno, de kie komenciĝas 30-taga Turkio-vojaĝo. La tuta vojaĝo havas 12.500 kilometroj da distancolongo, el kiu 7000 kilometroj trairas Turkion. Ĝi estas unu el la vojaĝoj de germana entrepreno, kiuj okazas per aŭtobuso kun alkroĉita kromĉaro. En tiu ĉaro troviĝas same multaj kuŝlokoj ol en la aŭtobuso estas sidlokoj, kiuj ĉiuj posedas normalan matracon, ebliganta bonan noktan ripozon. La noktojn oni pasigas sur kampadejoj.
Estas nur la 17-a de aprilo kaj eĉ neĝas kiam ni forlasas Munkenon. Pro la malamikaĵoj en la antaŭa Jugoslavio, veturi tra tiu regiono ne estas permesate. Anstataŭe do la vojo direktiĝas tra Rumanio. Terŝoviĝo norde de Sibiuo devigas iradon laŭ Brasovo. Kamionistoj avertas pri longaj vicoj ĉe la alturkiaj landlimoj, kiuj povas kaŭzi tuttagan atendadon. Por esti pli sekura, nia ŝoforo iradas orienten ĝis Konstanco, la havenurbo ĉe la Nigra Maro, kiun ni atingas la trian tagon frue en la vespero. Ĉar oni ne kutimas kontroli limformalaĵojn por tiom da personoj el landoj malofte kontaktitaj, la trapaso de la limoj al la hungara kiel ankaŭ al la bulgara flankoj daŭris po tri horojn. La sekvan tagon ĉirkaŭ la dua horo posttagmeze ni atingas la turkan landlimon ĉe Malko Túrnovo. Sekve de ĉiuj malhelpoj, por atingi la cellandon necesis 13 horojn pli ol laŭ la ĉiam uzata programita vojo. Sed vojaĝi estas aventuri, kaj tio estas unu el la allogaj flankoj de tiu lerniga hobio.
En la posttagmezo ni manĝas en turka restoracio. Kutimo estas, ke oni invitas vin en la kuirejo por mem elekti kaj kunmeti la pladon laŭ via deziro. La manĝoj estas multdiversaj, bongustaj, iom spicaj. Postmanĝa teo ofte estas servata 'de la domo'.
Fine de la kvara tago ni estas ĉe Istambulo. En la vespero, ripoze sur teraso, ni havas trankvilan vidon super Bosforo kun maldistance la lumo de la urbo kaj la intermitaj ekbriloj de la lumturo. Apenaŭ estas ŝipoj sur la granda markolo. Viziti Istambulon konserviĝas kiel finaĵo. Unue ni iros al Ankara, kie fakte komenciĝos nia aventuro tra Turkio. Jam frumatene ni forveturas. En Marmara Maro ludas delfenoj. Baldaŭ ni pasas Hereke, konata pro la tapiŝoj. Fine la suno traboras la nubojn. Feliĉe, ĉar ĝis ĉi tie ni spertis ĉian specon da vetero, sed suno plej ofte mankis. Antaŭ horo ankoraŭ eĉ forte neĝis! Sed nun, ĉe Kizilcahamam, sur la altebenaĵo de Anatolio, 90 kilometrojn antaŭ Ankara, la vetero ŝajnas pliboniĝanta.

Turquía tiene una historia larga y muy interesante. Se encontraron instrumentos que demuestran que Anatolia fue habitada por el hombre ya en el Paleolítico Medio (100.000-40.000 antes de Cristo). Turquía es el país del Tigris y el Eúfrates, donde hace 5000 años comenció la edad del bronce, de la potencia Hitita hacia el 1.600 antes de Cristo, de la batalla de Troya, Efeso y Pérgamo, Hatas y Cesárea. El país del Bizancio Dorado, y también de los Seljucíes, las Cruzadas y el imperio osmaní, el país del reformador Mustafa Kemal, que de 1923 hasta su muerte en 1938, modernizó el país, impulsó la evolución de la agricultura y la industria, y tanto hizo por la emancipación de los hombres, que todo turco siente un cálido respeto y estima por el gran 'Ataturk' (=padre de la turcos).
Viajar en tren durante la noche nos permitió encontrarnos al amanecer en Múnich, donde comenzó el viaje de 30 días a Turquia. El viaje total supone una longitud de 12.500 kilómetros, de los cuales 7000 transcurren a través de Turquía. Se trata de uno de los viajes de una empresa alemana, que se realizan por autobús con remolque supletorio. En este remolque hay tantas literas como asientos en el autobús, y todos tienen un colchón normal, posibilitando un buen reposo nocturno. Las noches se pasan en campings.
Estábamos a 17 de abril e incluso nevaba cuando abandonamos Munich. Debido a las hostilidades en la antigua Jugoslavia, no se permite viajar a través de esa región. En vez de esa ruta, se va a través de Rumanía. Un desplome de tierra en la carretera al norte de Sibiu obliga a desviarse por Brasovo. Unos camionesros nos advierten que hay largas colas en las fronteras de entrada a Turquía, que pueden causar espera de todo un día. Para estar más seguro, nuestro chófer se dirige al oriente hasta Constanza, el puerto del Mar Negro, a donde llegamos después de tres días, al comienzo de la tarde. Ya que no hay costumbre de control fronterizo para cantidad tan grande de personas de países con escaso contacto, el paso de la frontera al lado húngaro y después al búlgaro duró unas tres horas. Al día siguiente hacia las dos de la tarde llegamos a la frontera turca en Malko Túrnovo. Debido a tantos tropiezos, para llegar al país de destino fueron necesarias 13 horas más de las que preveía el plan. Pero viajar es correr aventuras, y eso es uno de los encantos de ese instructivo hóbit.
Después del mediodía comimos en un restaurante turco. Es costumbre que se invite a uno a la cocina para elegir por sí mismo el plato que desea. Las comidas son muy variadas, sabrosas, con algo de especias. Al postre a menudo se sirve un té "de la casa".
Al final del cuarto día nos encontramos en Estambul. La víspera, mientras reposábamos en una terraza, gozamos de una tranquila vista sobre el Bósforo con la luz de la ciudad en la cercanía y el fulgor intermitente del faro. Casi no hay barcos en el gran estracho. La visita a Estambul se reserva para el final. Primero iremos a Ankara, donde de hecho comenzará nuestra aventura a través de Turquía. Emprendimos el viaje ya de madrugada. En el Mar de Mármara juegan los delfines. Pronto pasaremos Hereke, conocida por los tapices. Finalmente el sol perfora las nubes. Afortunadamente, ya que hasta aquí experimentamos toda clase de climas, pero a manudo nos faltaba el sol. ¡Incluso nevó fuertemente hace una hora! Pero ahora, en Kizilcahamam, en la meseta de Anatolia, a 90 kilómetros de Ankara, el tiempo parece mejorar. Por la mañana visitamos a pleno sol Ankara, la capital de Turquía desde 1923, tras Bursao, Edirno y Estambul.
En un lugar alto de la ciudad bellamente situado está el

Matene en plena suno ni vizitas Ankara, ekde 1923 la ĉefurbo de Turkio, post Bursao, Edirno kaj Istambulo. Alte super la urbo bele situas la Atartuk-Maŭzoleo. Grandioza aleo, flankita per ŝtonaj leonoj, kondukas al ĝi. Komence de la aleo grandegaj skulptaĵoj: unuflanke tri viroj, simboloj de la edukado, agrokulturo kaj armeo, laŭ Atartuk la tri apogiloj, kiuj subtenas la ŝtaton, aliflanke tri virinfiguroj, kiuj simbolas la rolon de la virino. Ene, sur marmora planko, kuŝas la sarkofago.
En la Kocatepe Camil, moskeo finkonstruita en 1987, estas loko por 100.000 personoj. Pri tiu projekto oni laboris dum 30 jaroj. En la moskeo giganta sunforma lustro, reflektanta ĉiujn spektrokolorojn.
En la Arkeologia Muzeo, lokita en restaŭrita subtegmenta bazaro el la 15-a jarcento, vidindas unikan kolekton, trezoron da trovitaĵoj el la hetita periodo (1900-120 a.K.).
Survoje al Bogazkale la rivero Hallas meze de la mirindaj koloroj de la Pont-Montaro. En Bogazkale, antaŭe 'Hattusas' kaj la centro de la hetita imperio, la tiama sanktejo 'Yazilikaya', kie troviĝas surprizigaj restaĵoj, kiuj memorigas tiun longe forpasintan epokon.
El ĉirkaŭ la jaro 1500 a.K. postrestas en Yazilikaya la fundamentoj de la Granda Templo (Buyukmabet), dediĉita al la dio de la ŝtormo kaj la diino de la suno. Konserviĝas kelkaj kruĉoj el argilo, el kiuj la plej grandaj povas enhavi 300 litrojn. Grimpinte la krude elhakitan ŝtuparon de la Granda Fortikaĵo (Buyukkale), oni povas ne nur bone vidi la bazan planon de la templo, sed samtempe la grandiozan panoramon de la verda ebenaĵo ĝis la Nigra Maro. Ni daŭrigas la vojaĝon laŭ Merzifon al Samsum, la plej granda urbo kaj haveno de Turkio. Ĝi estas la urbo, kie la 19-an de majo 1919 Atartuk albordiĝis por komenci sian pacaman revolucion. Tabako, aveloj kaj maizo estas la plej gravaj kulturoj. Sekvas Unye kun idilia golfeto kaj bongustaj fiŝoj, kaj Ordu kun fiŝhaveno kaj alloga strando. En Giresum, konata pro la ĉerizoj, nomita laŭ la origina nomo 'Cerasos', impresas la elvidon de la bizanca fortikaĵo

Mausoleo Atartuk. Una grandiosa avenida flanqueda de leones de piedra, conduce allí. Al comienzo de la avenida hay unas grandísimas esculturas: a un lado tres hombres, símbolos de la instrucción, agricultura y ejército, según Atartuk los tres apoyos que sostienen el Estado, al otro lado tres figuras femeninas, que simbolizan el papel de la mujer. Dentro, sobre un suelo de mármol, descansa el sarcófago.
En la Kocatepe Camil, mezquita cuya construcción terminó en 1987, hay sitio para 100.000 personas. Sobre ese proyecto se trabajó durante 30 años. En la mezquita hay una gigantesca lámpara de araña en forma de sol, que refleja todos los colores del espectro luminoso. En el Museo Arqueológico, situado en un bazar subterráneo restaurado del siglo XV, se puede ver una colección única, un tesoro de descubrimientos del período hitita (1900-120 antes de Cristo).
De camino a Bogazkale vemos el río Hallas en medio de los admirables colores de la cordillera del Ponto. En Bogazkale, anteriormente 'Hattusas' y centro del imperio hitita, se encuentra el santuario de esa época 'Yazilikaya', donde se hallan sorprendentes reliquías que nos recuerdan esa lejana época.
Desde aproximadamente el año 1500 antes de Cristo se conservan en Yazilikaya los cimientos del Gran Templo (Buyukmabet), dedicado al dios de la tormenta y la diosa del sol. Se conservan algunas jarras de arcilla, las más grandes de la cuales pueden contener 300 litros. Trepando por la escalera tallada en la roca de la Gran Fortaleza (Buyukkale), se puede no sólo ver perfectamente el plano básico del templo, sino a la vez el grandioso panorama de la llanura verde hasta el Mar Negro. Siguiendo el Merzifon continuamos el viaje a Samsum, la ciudad y puerto más grande de Turquía. Se trata de la ciudad donde, el 19 de mayo de 1919 Atartuk abordó para comenzar su revolución pacífica. Tabaco, avellanas y maiz son los principales cultivos. Sigue Unye con su idílica rada y sabrosos peces, y Ordu con puerto pesquero y atractiva playa. En Giresum, conocido por las cerezas, de su nombre original 'Cerasos', impresiona la vista de la fortaleza bizantina sobre el mar.
Trabzon, a 345 kilómetros al Este de Samsum, descansa sobre una llanura inclinada entre dos puertos de montaña, y por eso pudo resistir los ataque de los Seljucíes -siglo X-

super la maro.
Trabzon, 345 kilometrojn oriente de Samsum, kuŝas sur oblikva ebenajo inter du montogorĝoj, kaj tiel povis rezisti la atakojn de la Selĉukoj -10-a jarcento- kaj Mongoloj -13-a jarcento- En ĉi lastnomita jarcento vojaĝis Marko Polo de tie al Ĉinio. Proksima al Trabzon troviĝas la monaĥejo de Suméla el la 6-a jarcento. Kiel hirunda nesto ĝi pendas sur la 250 metrojn alta rokmuro, tiel ke oni devas grimpe ĝin atingi. En ĝi restas belaj freskoj, sed viziti ĝin restas sur mia listo da deziroj...
Ni daŭrigis la vojon norden ĝis Hopa, nur 20 kilometrojn de Georgio, la lasta havenurbo antaŭ la rusa landlimo. Orienten laŭ Artvin kaj de tie suden al Erzurum oni veturas pli ol 100 kilometrojn tra intermontajon tiom impona kaj kun tiom da okulplaĉa diverseco, ke oni dezirus pasigi tie kelksemajnajn feriojn.
Je la 13-a horo ni haltas por pikniki ĉe granda remparita lago. Se eble, mi uzas tiajn paŭzojn por esplori la ĉirkaŭajojn kaj ĝui la naturon kaj moviĝi anstataŭ, post horoj en la aŭtobuso, denove sidiĝi. Manĝi oni povas laŭ bezono en la buso. Do ĉifoje triope, ni faris firman promenadon laŭ irota vojo. Trankvilo regis inter la altaj krudaj montoj. Ni ĝuis la freŝan aeron, la belan panoramon, per binoklo pristudis flugantajn birdojn kaj la ĉamojn ludantajn alte en la montaro, kaj faris kelkajn bildojn. Post tri kvaronhoroj veturantigis nin la aŭtobuso kaj tre kontentaj ni reokupis niajn lokoj. Sur la Tortummontpasejo ni fotas la 3000 metroj altajn montojn eterne kovritaj de neĝo.
Novaj vidindaĵoj atendas en Eezurum, la plej granda urbo en Anatolio, kuŝanta sur ebenajo 190 metrojn alta. Ĝi estas la plej malvarma loko en Turkio. La temperaturo povas malaltiĝi ĝis -50 gradoj, dum oni ĝenerale havas nur sekigitajn bovodiskojn por varmigi la loĝejojn. La urbo situas al branĉvojo de t.n. silko-itinero al Persujo. En la bizanca periodo oni nomis la urbon 'Theodosiopolus' - 476 jaro. El tiu tempo bone konserviĝas la muroj de la fortikajo. Gravaj selĉukaj restaĵoj estas vizitindaj: la 'Ulu Camii", moskeo el 1179, super kiu koloraj lumigiloj proklamas: "Estas nur unu Dio kaj Mohameto estas Lia Profeto", la 'Cift Minarelli Medrese' el 1253 jaro, kun du minaretoj ornamitaj per bluaj kaheloj kaj origine konstruita kiel teologia lernejo same kiel la 'Yakutiye Medresesi'. Ankoraŭ 4 kilometroj restas al la kampadejo en Pasinier. Tie oni disponigas al ni la uzon de termobanujoj, post kiu facile venas trankvila dormo.
Refreŝigitaj la sekvan matenon je la sepa horo ni foriras. Tra la valo de la Arasrivero, kiu formas la landlimon kun Armenio. Ankaŭ la valo estas flanka branĉo de la silk-itinero. Ni pasas belan selĉukan ponton -11-a jercento-, irante en la direkto de la monto Ararat. Kun alteco 5156-metra ĝi estas la plej alta monto en Turkio. Konata el la Biblio, Genezo 8:4, kie rakontiĝas, ke post la diluvo la arkeo de Noa grundis sur ĝin. Ararat estis la hebrea nomo por la reĝlando 'Urartu' en la montoplena regiono norde de Asirio, la nuna Armenio. Ankoraŭ oni esploras la monton, serĉante postrestaĵojn de la arkeo. Ankaŭ la astronaŭto 'James Ervin' planis grimpi la monton, sed ne ricevis la postulatan oficialan permeson. Lunĉi en

y de los Mongoles -siglo XIII-. En este último siglo viajó Marco Polo desde aquí a China. Cerca de Trabzon se encuentra el monasterio de Sumela. Como un nido de golondrinas, pende sobre una roza de 250 metros de altura, por lo que se debe escalar para llegar a él. Se conservan en él bellos frescos, pero visitar ese lugar debe quedar en la lista de mis deseos...
Continuamos el viaje hacia el norte hasta Hopa, a sólo 20 kilómetros de Georgia, la última ciudad puerto hasta la frontera rusa. Al Este a lo largo del Artvin y desde allí al sur hasta Erzurum se recorren más de 100 Km. a través de un terreno montañoso tan imponente y con tan vistosa diversidad, que se desearía pasar allí varias semanas de vacaciones.
A las 13 h. nos detenemos para merendar junto a un lago rodeado de acantilados. En la medida de lo posible utilizo esas pausas para esplorar los alrededores y disfrutar de la naturaleza y moverme en vez de, tras varias horas de autobús, sentarme de nuevo. Se puede comer en el autobús según la necesidad de cada uno. Por tanto esta vez en grupos de a tres, paseamos recorriendo parte del camino. Reinaba tranquilidad entre los montes altos y escarpados. Disfrutamos del aire fresco, del bello panorama; por los prismáticos estuvimos mirando los pájaros que revoloteaban y las gamuzas que jugaban en las alturas de la montaña, e hicimos bellas fotos. Tres cuartos de hora más tarde nos retomó el autobús y muy contentos ocupamos de nuevo nuestros asientos. En el puerto de montaña de Tortum fotografíamos los montes de 3000 metros de altura eternamente cubiertos de nieve.
Nos esperan nuevas atracciones en Eezurum, la ciudad más grande de Anatolia, que descansa sobre una llanura a 190 metros de altitud. Es el sitio más frío de Turquía. Las temperaturas pueden bajar a 50 grados bajo cero, y por lo general para calentar las viviendas se dispone solamente de boñigas secas. La ciudad se encuentra en una bifurcación del camino persa de la Ruta de la Seda. En el período bizantino, hacia el año 476, se llamaba a esta ciudad 'Theodosiopolus'. De esa época se conservan bastante bien las murallas de la fortificación. Son dignos de visitar unos importantes restos de la época seljúcide: la 'Ulu Camii", mezquita del año 1179, sobre la cual se proclama con iluminación multicolor "Sólo hay un Dios, y Mahoma es su Profeta", la 'Cift Minarelli Medrese' del año 1253, con los minaretes adornados con baldosas azules y construída originalmente como escuela teológica al igual que la 'Yakutiye Medresesi'. Faltan aún 4 kilómetros hasta el camping de Pasinier. Allí se preparan baños climatizados para nuestro uso, tras lo cual gozaremos de tranquilo sueño.
Refrescados, a las 7 de la mañana siguiente marchamos. A través del valle del río Aras, que forma frontera con Armenia. También el valle es una bifurcación lateral de la Ruta de la Seda. Pasamos por un bello puente seljucí del siglo XI, yendo en dirección del monte Ararat. Con una altitud de 5156 metros, es el monte más alto de Turquía. Es conocido por la Biblia, Génesis 8:4, donde se cuenta que, tras el diluvio, el arca de Noé encalló sobre él. Ararat era el nombre hebreo del reino 'Urartu' en la región montañosa al norte de Asiria, la actual Armenia. Todavía se esplora ese monte buscando los restos del arca. También el astronauta James Ervin planeaba escalar el monte, pero no recibió el permiso oficial solicitado. Merendar en un lugar lleno de piedras, desde el que se goza de una vista libre sobre el monte iluminado por el sol, produce una sensación muy especial.

ŝtonplena loko, kiu donas liberan vidon sur la sunprilumantan monton, vekas apartan senton.
En Igdir 98 procento el la enloĝantoj estas Azerbajĝanoj. En Doğubayazit mi renkontas Kurdon, kiu loĝas en Nederlando. Mallonge ni interparolas en mia gepatra lingvo. Unu el la plej interesaj konstruajoj de orienta Anatolio troviĝas en Doğubayazit - la Ishak Pasa Sarayi. La placo-ruinajo el la 17-a jarcento kun moskeo el la jaro 1000 staras meze de enorma ebenajo kun kelkaj krudaspektaj montoj kaj fone la majesta monto Ararat. Post tiu inda vizito ni veturos al la granda Van-lago.
Sekve de erupcio de Nemrut Daĝi -3050 metrojn-, kiu baris la defluigon, ekestis la Van-Lago en alteco 1720-metra. La 150 Km longa lago okupas 3713 kvadratkilometran areon, k.e. trifoje la Bodenlago. Ĝi profundas 1700 metrojn. La akvo estas tiom sodohava, ke nek plantoj nek fiŝoj povas vivi en ĝi. Dum horoj ni veturis ĝin laŭlonge kaj mi eĉ ne vidis unu boaton! Sed la bordoj havas riĉajn grundojn kaj estas sufiĉe dense loĝataj. Mevoj kaj pelikanoj trovas abundon da fiŝoj ĉe la enmariĝejoj de la riveroj.
Sudoriente de la lago, apud Van, troviĝas la fortikajo Tuŝba, 1000 metrojn longa, 100 metrojn alta, konstruita en la jaro 825 antaŭ Kristo, kaj la antaŭa ĉefurbo de la reĝlando Urartu. En ĝi restas, ĉizita en muron, kojnoforma skribo en la asiria lingvo.
Iom pli sude ni kampas en Edremit. Kiam mi meznokte en silenta trankvilo forlasas la dormĉaron, la lago belege brilnegre misteras en la lunlumo.
Je la naŭa en la mateno ni boatveturas al la insulo Ahtamar, vizitonte la armenan preĝejon el la 10-a jercento, "Akdamar Kilisesi", unu el la mirigajoj de orienta Turkio.
Laŭ Tatvan ni veturas al Diyarbakir, la sekreta ĉefurbo de la Kurdoj, kiuj verŝajne jam loĝis en Turkio 3000 jarojn antaŭ Kristo. Ni estas en Mezopotamio, la malalta lando inter Eŭfrato kaj Tigriso, kie situis la Edena Ĝardeno. Fine de tiu tago ni haltas en Kâhta, ĉar la sekva celo en la vojaĝplano estas monto 2150 metrojn alta, kiu ankaŭ nomiĝas Nemrut Daĝi.
Tie Antioĥos la 1-a, reĝo de la Komnenoj (69 al 34 antaŭ Kristo), starigis por si mem sanktejon. Sur la supro de la monto li starigis sur tri terasoj, naŭ kaj dek metrojn altajn diajojn. Oni nur povas iri tien laŭ mallarĝaj vojoj. Ni do luas tri aŭtojn kaj skuveturas supren laŭ tre malebenaj vojetoj dum 75 longaj kilometroj. La lastajn kilometrojn oni devas grimpe transpasi. Kvankam preskaŭ ĉiam blovas forta, glacivarma vento sur la montoterasoj, plene valoras la penon iri tien. Staras ankoraŭ korpoj de la diajoj sidante sur tronoj, faritaj el ŝtonblokoj, kiuj pezas po kvin tunojn. La surteren falintaj kapoj, pli ol homaltaj, estas tre imponaj. En Damlackyk

En Igdir el 98 por ciento de los habitantes son Azerbayanos. En Doğubayazit me encuentro con un kurdo, que vive en Holanda. Conversamos brevemente en mi lengua materna. Uno de los más interesantes edificios Anatolia oriental se encuentra en Doğubayazit -la Ishak Pasa Sarayi. Las ruinas de la plaza del siglo XVII con una mezquita del año 1000 se encuentran en medio de una llanura con varios montes de aspecto agreste y al fondo el majestuoso monte Ararat. Tras esta memorable visita viajaremos al gran lago Van.
Como consecuencia de la erupción del volcán Nemrut Daĝi, de 3050 metros de altitud, que obstruyó el cauce, se formó el Lago Van, a una altura de 1720 metros. El lago, de 150 Km. de largo, ocupa una superficie de 3713 kilómetros cuadrados, que es el triple del Lago Boden. Tiene una profundidad de 1.700 metros. El agua contiene tan alta concentración de sodo, que ni plantas ni peces pueden vivir allí. Durante horas viajamos a lo largo del lago y no vimos ni siquiera una barca. Pero en las orillas hay ricos campos cultivados y están bastante poblados. Las gaviotas y los pelicanos encuentran abundancia de peces en las desembocaduras de los ríos.
Al sudeste del lago, junto a Van, se encuentra la fortaleza Tuŝba, de 1000 metros de largo y 100 metros de alto, construída en el año 825 antes de J.C., y antugua capital del reino Urartu. En elle se conserva, cincelada en la muralla, escritura cuneiforme en lengua asiria.
Acampamos un poco más al sur, en Edremit. Cuando abandono el remolque-dormitorio a medianoche en silenciosa tranquilidad, el lago aparece bellísimamente misterioso con su intensísima negrura a la luz de la luna.
A las 9 h. de la mañana navegamos a la isla Ahtamar para visitar la iglesia armenia del siglo X, "Akdamar Kilisesi", una de las maravillas de Turquía oriental.
Siguiendo el río Tatvan viajamos hasta Diyarbakir, la capital secreta de los kurdos, que verosímilmente ya vivían en Turquía 3000 años antes de Cristo. Nos encontramos en Mesopotamia, el país bajo situado entre el Eúfrates y el Tigris, donde se encontraba el Paraíso Terrenal. Al final del día nos detenemos en Kâhta, ya que el siguiente objetivo del plan de viaje en un monte de 2150 metros de altura, que se llama también Nemrut Daĝi.
Allí Antiojos I, rey de los Comnenos (del 69 al 34 a. de J.C), edificó un santuario para sí mismo. Sobre la cima del monte hizo colocar en tres terrazas, esculturas de dioses de 19 metros de altura. Se puede llegar allí sólo a través de estrechos caminos. Por lo tanto alquilamos tres autos y subimos a sacudidas a través de los senderos en rampa durante unos 75 largos kilómetros. Los últimos kilómetros debemos de cubrirlos escalando. Aunque casi siempre sopla un fuerte viento glacial, merece la pena ir allí. Se matienen aún los cuerpos de los ídolos sentados sobre tronos hechos de bloques de piedra, que pesan cinco toneladas cada uno. Las cabezas caídas al suelo, que superan la altura humana, son imponentes. En Damlackyk se nos agasaja con una sabrosa comida, al estilo kurdo. Estuve conversando con

oni regalas nin per bongusta, tipa kurdomanĝo. Mi alparolas danan paron, kiu per simpla kampadaŭtomobilo jam ses monatoj vagas tra la lando. Ili estas tre kontentaj. Belega promenado en la ŝtonaj montoj super la rivero Cendere, dum kiu interesaj rakontoj ĉe reliefoj de la reĝo Mytros.
Reen en Kâhta mi trovas kvar nederlandanojn, kiuj tre interesiĝas pri nia ekskurso. Post bonetosa vespermanĝo en la ĝardeno kaj horeto da babilado ni enlitiĝas, kontentaj pro denove bela, suna, bonprizorgita tago en Turkio.
Sekvas la Antaŭ-Taŭruso: Laŭ tertremregiono en la direkto de Nevŝehir. La ĉamoj ĉi tie havas longajn harojn, el kiuj oni produktas la mantelojn de la paŝtistoj. Survoje haltigas nin kontrolistoj protektantaj la kurdojn. Ni pasas Kayseri (Cesarea), kie estis la apostolo Paŭlo, kaj kie nun prosperas la due granda tapiŝo-centro.
Nevŝehir troviĝas en Kapadocio, unika verŝajne ne nur en Turkio sed en la mondo. Erosio de du vulkanaj tavoloj - de la vulkanoj Erciyas kaj Hasan - etendiĝis antaŭ 30 milionoj da jaroj, kaj la duraj ŝtonblokoj de unu servis kiel tegmento por la mola suba tavolo de la alia. La rezulto estis sorĉeca pejzaĝo, en kiu ĝishorizonte videblas gigantaj fung-, kandel-, kaj kolonformoj. La facilrompeco de la vulkana tufo jam dum jarcentoj logas la popolon elhaki loĝejojn en la rokoj. En brilanta suno vagante inter la rokoj, oni kredas sin en alia epoko.
Tute alia mondo, sed ankaŭ bela, nin atendas en Zelve ĉe onikspolurejo, kie krom tiu ekspoziciiĝas argentaĵoj, ceramikaĵoj kaj perlamotmarketraĵoj.
Ankaŭ en la valo de la flugantaj monaĥinoj oni sentas sin en sorĉmondo. La rokoj tie ricevis tian nomon pro la formoj sveltaj, koloro blanka kun nigra, pinta ĉapelo kaj starantaj oblikve. Sekvas ankoraŭ la blankaj rokoj de la valo de dervišoj, en kies ĉirkaŭo la loĝantoj manlabore faras dervišpupeton. Kaj en la vespero en Urgup, dum 3 horoj kaj duono, prezentado de mirindaj permane noditaj tapiŝoj, dum kiu oni regalas nin per bulkoj kaj turkaj trinkaĵoj. Neforgeseble.
En Kapadocio, 30 kilometrojn sude de Nevŝehir, troviĝas la du subteraj urboj Kaymakli kaj Derinkuyu. Ĝis en profundo 8-nivela oni fuĝis kiam minacis danĝero. Tie ekzistas ejoj por la dombestoj, kuir- kaj vivejoj ligataj per koridoroj, laŭ kiuj estas atingebla ankaŭ bizanca preĝejo. La urboj interdistancas naŭ kilometrojn. Ekzistas tunelo, kiu ligas ilin, sed tiun oni neniam elfosis.
Sude al la Mediteraneo kuŝas Tarsus, antikva, kaj en la tempo kiam tie naskiĝis la apostolo Paŭlo, la plej granda kaj bela urbo ĉe tiu maro.
Sekvas belega veturo laŭlonge de la marbordo. Ĉe Anamur, la plej suda loko de Turkio, estas la bizanca fuorto Marmure Kalesi el la 5-a jarcento.
Enirante Alanya unue altiras la atenton la impona

una pareja danesa, que llevan ya seis meses viajando a través del país simplemente con su coche caravana. Ellos estaban muy contentos. Bellísima excursión en los montes rocosos sobre el río Cendere, y durante la misma, interesantes narraciones junto a los relieves del rey Mytros.
De vuelta a Kâhta me encuentro con cuatro holandeses, que se interesan mucho por nuestra excursión. Después de una merienda en ambiente agradable en el jardín y una horita de parloteo nos acostamos, contentos por un nuevo día bello, soleado y bien aprovechado en Turquía.
Sigue el Ante-Taŭrus: A través de la región sísmica en dirección a Nevŝehir. Las gamuzas aquí tienen larga melena, de las que se hacen los mantos de los pastores. En el camino nos detienen los controladores que protegen a los kurdos. Pasamos Kayseri (Cesárea), donde estuvo el apóstol San Pablo, y donde actualmente prospera el segundo gran centro de tapices.
Nevŝehir se encuentra en Capadocia; es único seguramente no sólo en Turquía sino en el mundo. Erosión de dos capas volcánicas - de los volcanes Erciyas y Hasan - se extendieron hace 30 millones de años, y los duros bloques pétreos de uno sirvieron como techo para la capa blanda del otro. El resultado es un paisaje de hechizo, en el cual se ven, hasta el horizonte, gigantescas moles en forma de hongo, de lámpara, de columna... La fragilidad del material volcánico impulsó a la gente, ya desde hace siglos, a cavar viviendas en las rocas. Bajo un sol brillante, vagando entre las rocas, se podría creer que nos encontramos en otra época.
Un mundo totalmente diferente, pero también bello, nos espera en Zelve en un taller de pulimentación de ónice, donde además hay una exposición de objetos de plata, cerámicas y marquetería de nácar.
También en el valle de las monjas volantes se siente uno en un mundo encantado. Las rocas reciben allí ese nombre por las formas esbeltas, de color negro y blanco, sombrero de punta y posición inclinada. Siguen a continuación las rocas blancas del valle de los derviches. en cuyos alrededores los habitantes hacen a mano muñecos derviches. Y por la tarde en Urgup, durante tres horas y media, presentación de admirables tapices elaborados a mano, mientras se nos agasaja con bollos y bebidas turcas. Inolvidable.
En Capadocia, 30 Km. al sur de Nevŝehir, se encuentran las dos ciudades subterráneas Kaymakli y Derinkuyu. Hasta una profundidad de 8 niveles se fugaban cuando amenazaba un peligro. Existen allí cubículos para los animales domésticos, cocinas y viviendas unidas por pasillos, por los cuales se podía llegar también a una iglesia bizantina. Las ciudades están a una distancia de 9 Km. una de la otra. Hay un túnel que las une, pero no fue nunca excavado.
Al sur del Mediterráneo se encuentra la ciudad de Tarso, antigua, y en la época del nacimiento del apóstol Pablo, la ciudad más grande y más bella de este mar.
Sigue un bellísimo viaje a lo largo de la costa. En Anamur, el lugar de Turquía más al sur, está el fuerte bizantino Marmure Kalesi del siglo V.
Al entrar en Alanya lo primero que llama la atención es el

rokkastelo, kiu alte elstaras super la maro. Ĉie muroj kun krenelaro, restantaj post jarcentoj da batalado. Sed nun la pitoreska urbeto estas agrable bonveniga al blua golfo kun plezura sablostrando. Per turistboato oni vizitas la diversajn kavernojn ĉiukaŭ la rokpiedo, k.e. la virgulinkaverno, kie malfeliĉaj 'predoj' de la piratoj estis malliberige tenataj, kaj la amkaverno, kiu ne bezonas eksplikon. Fosforkaverno glimbrilas laŭ multaj kolornuancoj. Turkio posedas ankoraŭ diversajn, parte bone konservitajn amfiteatrojn. Side havas helenan teatron, la plej grandan en la regiono, oportune situanta ĉe la maro, kaj en kiu 17000 personoj trovis lokon. Laŭ romana kolonaro oni venas en la antikvan urbon, kiu datiĝas el la jaro 500 antaŭ Kristo, sed samtempe la nuna Selimiye estas moderna feriloko. En Aspendos konserviĝas romana teatro, konstruita en la jaro 200, havanta 15000 sidlokojn. Rimarkinda estas la akustiko, kiu aŭdigeblas ĝis la supraj vicoj eĉ mallaŭtan flustradon.

Laŭ la rivero Kopru, sur kiu selĉuka altarka ponto, oni atingas la antikvan urbon Perge. Tie grek-romana teatro el ĉirkaŭ la jaro 300 antaŭ Kristo por 14000 spektantoj, dum 15000 homoj povis sekvi ludojn en la 234 metrojn longa areno de la bone konservita, tiama stadiono. Sen dubo rekoneblaj grekaj banejoj. Historibildigaj kaj puntsimilaj reliefoj sur frontonoj, kapiteloj kaj kolonoj estas mirinde sendifektaj.

Post tagoj inter tiom da historiaĵoj, restado en la preskaŭ monduma engolfa banloko ĉe la kampadejo de Antalya, kvankam tio estas eĉ ne proksimume tiom interesa, efikas ripozige kaj kvazaŭ ekvilibrige.

Survoje al Pammikale, en Ak Han 'karavanserai' el 1252 (karavanejo) kuŝas flanke de silkitinero. Tiam la azeno estis la plej grava besto. Ĝi povas senerare trovi la vojon reen, kaj tiel gvidi la karavanojn.

Tertremo en la 17-a jarcento kaŭzis, ke ekde tiam kalk-kaj karboncida akvo el la monto Cal Daĝi fluas super la rokoj. Tiu sedimentiĝis en fabelecajn, blankajn pelvojn, en kiu oni povas sin bani en la mineralhava akvo de Pammukale. Ankaŭ la romanoj sciis tion. Proksimas restaĵoj de Hierapolo kaj ankaŭ tomboj de ĝia Nekropolo, inter kiuj, laŭdire, tiu de la apostolo Filipo.

Nur kelkajn kilometroj de Efezo, sur la monto Coressos, staras kapelo sur la fundamentoj de dometo, en kiu laŭsupoze vivis Maria kun Johano, kaj kie ŝi mortis.

Malgraŭ subita pluvo, la enorma templo de Apolo, el la jaro 494 antaŭ Kristo, konstruita en Didyma, aperas tre impona. Samloke reliefe la kapo de Meduzo, monstro el la greka mitologio. Kiu al ĝi rigardis, ŝtoniĝis.

La malnova urbo Efezo estis fondita en la 10-a jarcento antaŭ Kristo de la jonaj grekoj. La belega, el restaĵoj rekonstruita, fasado de la Celsus-biblioteko el la jaro 200, heredaĵo el la romia epoko, la marmora kuratorvojo, la Hadrianustemplo, mozaikpavimoj, kaj la Arkadovojo al la antaŭa haveno, kaŭzas neforgeseblan impreson. Staranta supre en la granda teatro, en kiu ankoraŭ ĉiuprintempe, okaze de festivalo, 25000 personoj ĝuas teatraĵon aŭ muzikprezentaĵon, la tuta komplekso estas surrigardebla. En Pergamon, kelkcent-jaroj antaŭ Kristo de la lasta dinastia reĝo heredigita al la romianoj, troviĝas restaĵoj

imponente castillo de la roca, que destaca alto sobre el mar. Por todos lados muros con almenas, que quedaron después de siglos de batallas. Pero ahora la pintoresca villa da la bienvenida con agrado al golfo azul con una placentera playa de arena. Por medio de un bote turístico se visitan las diversas cavernas alrededor de la base rocosa, donde está la caverna de la virgen, donde infelices 'presas' de los piratas estuvieron retenidos en prisión, y la caverna del amor, de la que no hace falta explicación. Una caverna fosforescente brilla metálicamente con muchos matices de color. Turquía posee aún diversos, en parte bien conservados anfiteatros. Side tiene un teatro heleno, el más grande de la región, oportunamente situado junto al mar, y en el cual cabían 17000 personas. A través de una columnata romana se llega a la ciudad antigua, que data del año 500 antes de Cristo, pero la actual Selimiye es un moderno lugar de vacaciones. En Aspendos se conserva un teatro romano, construido en la año 200, que tiene 15000 asientos. Es digno de mención la acústica, que permite la audición desde la filas superiores incluso de susurros.

Siguiendo el río Kopru, atravesado por un puente seljucí de arco alto, se llega a la antigua ciudad de Perge. Hay allí un teatro greco-romano de aproximadamente el año 300 antes de Cristo para 14000 espectadores, mientras 15000 personas podían seguir los juegos en la larga cancha de 234 metros del bien conservado estadio de aquella época. Sin duda reconocibles baños griegos. Relieves con imágenes históricas en los frontones, capiteles y columnas se conservan admirablemente sin defectos.

Después de unos días entre tantos monumentos históricos, la estancia en el casi mundano lugar de baños del golfo en el campamento de Antalya, aunque no es ni de lejos tan interesante, resulta relajante y equilibrador.

De camino a Pammikale, en Ak Han 'karavanserai' del 1252 (campamento de caravanas) se encuentra a un lado de la ruta de la seda. En aquella época el asno era el animal más importante. Puede encontrar sin error el camino de vuelta, y así guiar las caravanas.

Un terremoto en el siglo XVII originó que desde entonces fluye agua con calcio y ácido carbónico del monte Cal-Daĝi sobre las rocas. Se sedimentó en fabulosos lebrillos blancos, en los que se puede bañar en el agua mineral de Pammukale. También los romanos sabían eso. Cerca se encuentran los restos de Hierapolis y también tumbas de su Necrópolis, entre las cuales, según se dice, está la del apóstol Felipe.

Sólo a algunos kilómetros de Efeso, sobre el monte Coressos, se levanta una capilla sobre los cimientos de una casa, en la que se supone que vivió María con Juan, y donde ella murió.

A pesar de la súbita lluvia, el enorme templo de Apolo, del año 494 antes de Cristo, construído en Didyma, aparece muy imponente. Se encuentra en el mismo lugar un relieve de la cabeza de Medusa, un mounstro de la mitología griega. El que la miraba, se petrificaba.

La vieja ciudad de Efeso fue fundada en siglo X antes de Cristo por los griegos jónicos. La bellísima fachada de la biblioteca Celsus del año 200, reconstruída de sus ruinas, herencia de la época romana, el camino de marmol del Procurador, el templo de Adriano, pavimentos de mosaico, y el camino de arcadas al puerto anterior, causan una impresión inolvidable. Desde la parte superior del gran teatro, en el que aún cada primavera, con ocasión de un festival, 25000 personas disfrutan de una obra de teatro o de un concierto musical, se puede observar todo el

de tiatempe medicina centro, dediĉita al la greka dio de la kuracistoj, 'Asklepios'. Super la eniro de tiu plej fama medicina centro de la antikva tempo staris: 'Laŭ ordono de la dioj, la morto ne havas enirpermeson'. La princo de la kuracistoj Galenus, tie praktikis psikan kuracadon.
En Hisarlik ni konatiĝis kun la grandega ĉevalo de Trojo. Ne multe restas el la antikva Trojo VI, plej verŝajne la Trojo de Homerus, sed tamen estas tre interese vidi ĉion kaj aŭdi la historion.
La sekvan tagon ni vizitas Bursa, grava pro la silkaĵoj. Belaj tombejoj estas viziteblaj, inter kiuj plej konata Yesil Turbe, la maŭzoleo de la sultano Mehmed la 1-a. En la ombroriĉa parko mi renkontis afablan mezgradan testudon, kiu pacience lasis sin fotografii.

Por la lastaj travivaĵoj en ĉi tiuj longaj ferioj, mi perprame revenas Eŭropon, en duonhoro transirante la Golfon de Izmit de Yalova al Kartal. Vizitonte Istambulon, ni kelkajn tagojn restadas sur la granda, verda kampadejo 'Floria Tourist'. La loĝantaro de la vivoplena urbo, ĉirkaŭ ses milionoj da homoj, ĉiujare plimultiĝas per 500.000 personoj. Ĉiuspeca popolo, multdiversa komerco, vigla marĉadado, densa trafiko, komerc- kaj plezurboatoj sur la rigardo-allogaj 'Gouden Hoorn' (Ora Korno) kaj Bosporo, respektdeviga arkitekturo de sennombraj temploj, maŭzoleoj, fortikaĵoj, palacoj, kun riĉaj, sorĉaj ornamaĵoj... Por povi viziti, kompreni, ensorbi, digesti la riĉajn kulturaĵojn de tiu metropolo, monato ne sufiĉus.
Pri la multimpresa, historiplena urbo Istambulo oni verkis dikajn laŭdajn librojn, kun nepriskribeble belaj bildoj de la sennombraj vidindaĵoj.
Por mi finiĝis vivoriĉiga vojaĝo al lerniga, vizitinda lando kun afabla, fiera kaj gastama popolo.

Elisabet Vuurmans

complejo.
En Pergamo, que fue heredado por los romanos del último rey de su dinastía, algunos cientos de años antes de Cristo, se encuentran los restos del centro medicinal de aquella época, dedicado al dios griego de los médicos, 'Asclepios'. Sobre la entrada de ese más famoso centro medicinal de la antigua era se leía: 'Por orden de los dioses, la muerte no tiene permiso de entrada'. Galeno, el príncipe de los médicos, practicaba allí curación psíquica.
En Hisarlik tuvimos ocasión de conocer sobre el grandísimo caballo de Troya. No queda mucho de la antugua Troya VI, más verosímilmente la Troya de Homero, pero sin embargo es muy interesante ver todo y oir la historia.
Al día siguiente visitamos Bursa, importante por sus sedas. Se pueden visitar bellas tumbas, entre las cuales la más conocida es Yesil Turbe, el mausoleo del sultán Mehmed I. En el umbroso parque me encontré con una grande y afable tortuga, que pacientemente se dejó fotografiar.

Para las últimas vivencias de estas largas vacaciones, me trasladé en una chalana a Europa, cruzando en media hora el Golfo de Izmit desde Yalova al Kartal. Para visitar Estambul, pasamos varios días en el grande y verde campamento 'Floria Tourist'. La población de la ciudad llena de vida, alrededor de 6.000.000 de hombres, cada año aumenta en 500.000 personas. Gente de todas especies, un comercio muy diversicado, un vigoroso regateo, tráfico denso, botes de comercio y de placer sobre los atrayentes 'Gouden Hoorn' (Cuerno de Oro) y Bósforo, respetable arquitectura de innumerables templos, mausoleos, fortificaciones, palacios, con ricos, hechizantes adornos... Para poder visitar, comprender, asimilar, digerir la ricas obras culturales de esa metrópoli, no sería suficiente con un mes.
Sobre la variopinta, y llena de historia ciudad de Estambul se escribieron gruesos libros, con indescriptiblemente bellas imágenes de las innumerables maravillas.
Termina para mí un viaje lleno de vida al país instructivo y digno de visitar con afable, orgulloso y hospitalario pueblo.

Elisabet Vuurmans

Anoncoj kaj komunikaĵoj

LA PLEJ MODERNA LERNOLIBRO POR LA PAROLANTOJ DE LA HISPANA

Ĵus aperis la dua, komplete reviziita, eldono de *"Nuevo Método de Esperanto para clases y autodidactas"* de Fernando de Diego, Akademiano, la tradukinto de "Don Kiĥoto".
La verko konsistas el pli ol 200 paĝoj, en kiuj la internacia lingvo estas instruata per induktiva metodo surbaze de tekstoj kaj fraz-modeloj. Abundas ekzemploj kaj ekzercoj kun ŝlosilo. Apartaj ĉapitroj donas informojn pri la lingvo Esperanto, ĝiaj praktika utiligo, movada organizo, asocioj en la hispan-lingva mondo, gazetaro kaj literaturo. La lernolibro estas aprobita de Hispana Esperanto-Federacio. Eldonis "Heroldo de Esperanto".
Prezo: 1200 pesetoj.

SENPAGA KONGRESA NUMERO DE "HEROLDO"

Ni informas, ke la duobla aŭtuna numero de **"Heroldo de Esperanto"**, kun detala ilustrita raporto pri la Universala Kongreso en Valencio, estos ekspedata senpage al ĉiu, kiu petos ĝin per simpla poŝtkarto al la redakcio de

Heroldo de Esperanto
Via Sandre 15
I-10078 Venaria Reale (Torino)
Italio

ESPERANTO GRUPO 44 informas pri siaj renkontiĝoj por la jaro 1994

Semajn-fin-staĝoj, por lerni intense dum 2 aŭ 3 tagoj

- de la 5-a al la 6-a de februaro 1994, en NANTES 44 (sabato 5-a je la 13.30 horo ĝis dimanĉo je la 17 horo)
- de la 21-a al la 23-a de majo 1994, en LE POULIGUEN 44 (Apud LA BAULE) (sabato je la 13.30 horo ĝis lundo je la 17 horo)

KONTAKTU ESPERANTO 44
ANITA CORTES
5 bis rue APPERT
44100 NANTES

Anuncios y comunicados

EL MAS MODERNO LIBRO DE ESTUDIO PARA LOS HISPANOPARLANTES

Recientemente apareció la segunda edición, completamente revisada, de *"Nuevo Método de Esperanto para clases y autodidactas"* de Fernando de Diego, Académico, el traductor de "Don Quijote".
La obra consiste en más de 200 páginas, en las que se enseña la lengua internacional por un método inductivo en base a textos y modelos de frases. Abundan ejemplos y ejercicios con vocabulario. En capítulos aparte se da información sobre la lengua Esperanto, su utilización práctica, organización del mov. esperantista, asociaciones en el mundo de habla hispana, revistas y literatura. El libro de estudio está aprobado por la Federación Española de Esperanto. Editó "Heroldo de Esperanto".
Precio: 1200 pesetas.

NUMERO GRATIS DE "HEROLDO" SOBRE EL CONGRESO

Informamos, que el número doble del otoño de **"Heroldo de Esperanto"** (Heraldo de Esperanto), con detallado reportaje ilustrado sobre el Congreso Universal en Valencia, será expedido gratis a todo el que lo solicite por una simple tarjeta postal a la redacción de

Heroldo de Esperanto
Via Sandre 15
I-10078 Venaria Reale (Torino)
Italio

El ESPERANTO GRUPO 44 Informa sobre sus encuentros para el año 1994

Cursillos de fin de semana, para estudiar intensamente durante 2 o 3 días

- del 5 al 6 de febrero 1994, en NANTES 44 (sabado 5, a las 13.30 h. hasta el domingo a las 17 h.)
- del 21 al 23 de mayo 1994, en LE POULIGUEN 44 (Junto a LA BAULE) (sabado a las 13.30 h. hasta el lunes a las 17 h.)

CONTACTAR CON ESPERANTO 44
ANITA CORTES
5 bis rue APPERT
44100 NANTES
telef. 40 69 32 43

Ĉar hodiaŭ estas naskita por vi en la urbo de David, savanto, kiu estas Kristo, la Sinjoro.

Kaj jen signo por vi: vi trovos infaneton, ĉirkaŭvinditan kaj kuŝantan en staltrogo.

Sankta Luko, 2: 11-12

Que os ha nacido hoy, en la ciudad de David, un salvador, que es Cristo, el Señor.

Y esto os será por señal: hallareis al niño envuelto en pañales echado en un pesebre.

San Lucas, 2: 11-12

La Astura Esperanto Asocio deziras al ĉiuj societanoj kaj legantoj Ĝojan Kristnaskon kaj Feliĉan Novan Jaron 1993.

La Asociación Asturiana de Esperanto desea a todos sus asociados y lectores una Alegre Navidad y Feliz Año Nuevo 1993.

Grava

La poŝto-oficejo redonis al ni kelkajn revuojn, kies adres-etikedoj perdiĝis, pro tio ni petas: se vi ne ricevis la antaŭan numeron de la revuo, bonvolu sciigi tion al ni, kaj ni sendos ĝin al vi kiel eble plej rapide.
Dankon.

Importante

Nos fueron devueltas por Correos algunas revistas cuya etiqueta de dirección se había perdido. por eso os pedimos, que si no recibisteis el número anterior de la revista, nos lo hagais saber, para enviárosla lo más rápidamente posible.
Gracias.

EL COMERCIO

DIARIO DE INFORMACION — DECANO DE LA PRENSA ASTURIANA

SIGLO II — AÑO XV
Número 4.911

Gijón, jueves, 27 de mayo de 1993

PRECIO: 100 PESETAS

Edita, EL COMERCIO, S. A. - Director ... Dubert - Redacción, Adm ... Ferrocarril, 1. 33207 GIJON - Teléfonos: 535

A los g...
«presid...

RODRIGUEZ ACLAMADO EN CORVERA

(Página ...

...ncia Efe

...R FRANCES ...TIENE ANTE ...ESPAÑA

...sesenta por ...y cartillas

La revuo "Heleco" publikigata en Esperanto kaj kastil-lingve

La revuo "Heleco" ekde ĝia 72-a numero estos publikigata tiel en Esperanto kiel en la kastilia lingvo, cele de ke ties disvastiĝo ne restu limigita al la esperantistas medioj. La nova, dulingva, karaktero de tiu revuo provizos pli ampleksan informadon al la legantoj.

La revista "Heleco" se publica en esperanto y castellano

La revista "Heleco", en su número 72, comenzará a ser publicada tanto en esperanto como en castellano, con el fin de que su difusión no se circunscriba simplemente a medios esperantistas. El nuevo carácter bilingüe de dicha revista dará más amplia información a los lectores.

Juan Cofiño podria ser la alternativa del sector oficial a la Presidencia del Principado para seguir controlándola

(Página 24)

Unidad Gijonesa

